

Wójt Gminy Stolno

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXVI/163/09
Rady Gminy Stolno
z dnia 9 lipca 2009 r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY
STOLNO**

TEKST STUDIUM
-Część pierwsza-

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

STOLNO 2008 - 2009 R.

A W J

AWJ Wojciech Jaworski

ul. Jarmużowa 3, 85-410 Bydgoszcz

tel/fax (0 52) 3277 838

tel. 0 500 114 777

e-mail: a.kujath.jaworska@gmail.com

NIP 554-103-69-92

zespół autorski:

GENERALNY PROJEKTANT

mgr inż. arch. Agnieszka Kujath-
Jaworska

*Wpis na listę członków Północnej Okręgowej Izby
Urbanistów z siedzibą w Gdańsku pod Nr G –
166/2003*

PODSTAWOWE OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE oraz PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

mgr inż. Maria Rudnicka -Tomczak
*Biegły z listy Wojewody Kuj. – Pom. w zakresie
sporządzania ocen oddziaływania na środowisko
nr 110*

STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

mgr Eliza Marcjanik-Żak

DEMOGRAFIA

mgr Magdalena Murawska

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY
STOLNO**

**TEKST STUDIUM
UWARUNKOWANIA ROZWOJU**

SPIS TREŚCI

strona

I.	WSTĘP	5
1.	Informacja ogólna	5
2.	Podstawa opracowania	5
3.	Cel opracowania	5
4.	Zakres i metoda opracowania	6
II.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	7
1.	Położenie, informacje ogólne	7
2.	Struktura i hierarchia sieci osadniczej oraz zagospodarowania przestrzennego	8
3.	Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego 3.1. Środowisko przyrodnicze9 3.2. Rolnictwo21 3.3. Leśnictwo.....22	9
4.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia 4.1. Sytuacja Demograficzna22 4.2. Bezrobocie i źródła utrzymania.....32 4.3. Mieszkalnictwo.....34 4.4. Infrastruktura społeczna.....35 4.5. Podsumowanie.....36	22
5.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	36
6.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	52
7.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	52
8.	Stan prawny gruntów	54
9.	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	54
10.	Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	54
11.	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych	55
12.	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	56
13.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	57

	13.1. Komunikacja57 13.2. Zaopatrzenie w wodę63 13.3. Odprowadzenie ścieków63 13.4. Odprowadzenie odpadów stałych63 13.5. Melioracje64 13.6. Elektroenergetyka64 13.7. Ciepłownictwo64 13.8. Gazownictwo65 13.9. Telekomunikacja65	
14.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych 14.1. Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa Kujawsko – Pomorskiego65 14.2. Ponadlokalne cele publiczne66	65

I. WSTĘP

1. Informacja ogólna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwane dalej „studium” jest dokumentem planistycznym, określającym politykę jej rozwoju przestrzennego. Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Studium jest prawem wewnątrzgminnym wiążącym władzę oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy dla realizacji określonych celów.

Ilekczo w tekście studium jest mowa o „gminie” należy przez to rozumieć – obszar terenów wiejskich w obecnych granicach administracyjnych.

Integralną częścią niniejszego tekstu jest rysunek – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stolno, wykonany na podkładzie mapy topograficznej – w skali 1:25 000.

2. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stolno stanowią:

- art. 9.1. i 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z rozporządzeniem wykonawczym,
- Uchwała Nr XVII/112/08 Rady Gminy Stolno z dnia 11 lipca 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stolno.

3. Cel opracowania

Główne cele opracowania to:

- rozpoznanie i ocena uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej,

- sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego, określenie potencjalnych zmian możliwości wykorzystania przestrzeni z punktu widzenia przyjętych celów rozwoju.

4. Zakres i metoda opracowania

Granice opracowania stanowi obszar całej gminy Stolno w obecnych granicach administracyjnych.

W pracy na opracowaniem studium wyróżnia się trzy zasadnicze etapy:

- 1) inwentaryzacja oraz ocena uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej,
- 2) uwzględnienie wytycznych z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.
- 3) sformułowanie aktualnych kierunków rozwoju.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stolno składa się z:

- 1) **tekstu studium, który dzieli się na trzy części:**
 - a) Pierwsza: **uwarunkowania rozwoju** - stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały,
 - b) Druga: **kierunki rozwoju** – stanowiąca załącznik nr 2 do uchwały,
 - c) Trzecia: **uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium** - stanowiąca załącznik nr 3 do uchwały,
- 2) **rysunku studium** obejmującego obszar gminy - w skali 1:25 000, stanowiącego załącznik nr 4 do uchwały;
- 3) **planszy walorów kulturowych** – w skali 1:25 000 – stanowiącej załącznik nr 5 do uchwały.

Nie podlega uchwaleniu

- a) podstawowe opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- b) plansze tematyczne uwarunkowań:

- komunikacja i infrastruktura (skala 1:25 000),
 - walory środowiska przyrodniczego (skala 1:25 000),
 - synteza uwarunkowań rozwoju gminy (skala 1:25 000),
- c) prognoza oddziaływania na środowisko opracowana na podstawie art. 51 ust. 1 w związku z art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199 poz. 1227),
- d) część formalno-prawna, dokumentująca tryb sporządzania i uchwalenia studium, stosownie do wymagań ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Położenie i informacje ogólne

Podstawowe informacje

1) powierzchnia - 98,43 km² tj. 9843 ha w tym użytki rolne – 7739 ha tj. 78,6 % ogólnej powierzchni gminy

2) ludność – 5133 osób. (stan na dzień 31.12.2007 r.)

Gmina Stolno położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie chełmińskim. Przez teren gminy przebiega trasa nr 1: Ciechanów-Łódź-Toruń-Gdańsk. Sieć dróg kołowych łączy gminę ze wszystkim ważnymi ośrodkami administracyjnymi i gospodarczymi województwa. Położona jest 40 km od Torunia i 6 km od Chełmna. Gmina od strony północnej graniczy z miastem i gminą Chełmno od południa z gminami: Lisewo i Papowo Biskupie, od wschodu z gminami: Grudziądz i Płużnica, a od zachodu z gminą Kijewo Królewskie

Sieć osadnicza to 13 wsi sołeckich i 17 miejscowości. Siedziba Urzędu Gminy mieści się w miejscowości Stolno.

Dominującą funkcją w Gminie Stolno jest funkcja rolnicza.

2. Struktura i hierarchia sieci osadniczej oraz zagospodarowania przestrzennego

Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości wiejskich, które wchodzi w skład 13 sołectw.

Sołectwo	miejsowość
Cepno	Cepno, Wichorze
Gorzuchowo	
Grubno	
Małe Czyste	
Obory	
Paparzyn	
Pilewice	
Robakowo	
Rybieńiec	
Sarnowo	
Stolno	Stolno, Kobyły
Trzebiełuch	Trzebiełuch, Kłęczkowo
Wabcz	Wabcz, Wabcz Kolonia

Źródło: Urząd Gminy w Stolnie

Biorąc pod uwagę istniejące wyposażenie w usługi, w tym szczególnie infrastrukturę społeczną, dotychczasowy rozwój gospodarczy, uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe i inne, a także dalsze przewidywania rozwoju w/w funkcji, **w hierarchii sieci osadniczej gminy wyróżnić należy 4 poziomy, różniące się zakresem oferowanych usług oraz wielkością obsługiwanego obszaru:**

- a) poziom pierwszy tworzy wieś Stolno - która poza siedzibą władz administracyjnych jest głównym centrum usługowym (OZ+A+B+P+K)* o zasięgu oddziaływania obejmującym prawie cały obszar gminy, pełni funkcję ośrodka kultury i rekreacji o zasięgu gminnym, pełni funkcję ośrodka edukacji (SP+G) *
- b) drugi poziom tworzy wieś Robakowo (OZ+SP+G+K)* pełniąc rolę o zasięgu obsługi ponadpodstawowej w której zlokalizowane są liczne usługi - pod względem pełnionych funkcji ma charakter ośrodka uzupełniającego

- c) trzeci poziom tworzą wsie: w których zlokalizowane są szkoły obsługujące co najmniej jedną sąsiednią miejscowość lub kościół parafialny. Są to Małe Czyste (SP+KP)*, Wabcz (SP+KP)*, Sarnowo (KP)*, Cepno (K)*;
- d) najniższy poziom hierarchiczny tworzą pozostałe miejscowości które nie prezentują potencjału podporządkowującego funkcjonalnie sąsiednich miejscowości.

** /OZ – ośrodek zdrowia, A – administracja lokalna, B – oddział banku, P – poczta, SP – szkoła podstawowa, G – gimnazjum, KP – kościół parafialny, K - kaplica/*

Na terenie gminy Stolno obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – wskazano na rysunku studium.

3. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1. Środowisko przyrodnicze

Położenie geograficzne

Gmina Stolno zajmuje północną części powiatu chełmińskiego – leży na zachodnich krańcach Pojezierza Chełmińskiego. Obszar gminy należy do historycznej Ziemi Chełmińskiej. Gmina Stolno stowarzyszona jest w Związku Międzygminnym Ziemi Chełmińskiej i w Związku Komunalnym Gmin Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

Na obszarze gminy znajduje się część Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, zajmuje on 30,2 % powierzchni gminy. Gmina obejmuje również Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły – 1,5 % powierzchni gminy.

Rzeźba terenu

Według fizyczno-geograficznego podziału J. Kondrackiego obszar gminy leży w obrębie mezoregionu Pojezierza Chełmińskiego. Przeważa płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa wznosząca się 85 - 95 m n.p.m. Powierzchnia wysoczyzny generalnie skłania się z południowego-wschodu na północny-zachód. Urozmaicenie powierzchni morenowej stanowią nieliczne pagórki morenowe (5-

10 m wysokości względnej), rozcinają ją niewielkie rynny polodowcowe, z których największe to dolina Browiny, rynny jezior: Papowskiego, Jeleniec, Bartlewskiego i Młyńskiego. Ponadto powierzchnię wysoczyzny urozmaicają liczne zagłębienia wytopiskowe, których dna są podmokłe lub wypełniają je niewielkie „oczka” wodne.

Warunki klimatyczne

Gmina Stolno leży w klimatycznym regionie Chełmińsko-Toruńskim. Wyróżnia się częstotliwością występowania dni z pogodą bardzo ciepłą z dużym zachmurzeniem; dni takich w roku jest średnio ponad 16. Klimat powiatu chełmińskiego scharakteryzowany jest ogólnie jako przejściowo – morski i zaliczany do typu klimatu Wielkich Dolin, występujących w całym środkowym pasie Polski. Uwarunkowany jest on przede wszystkim położeniem geograficznym, co potwierdza między innymi rozległość Kotliny Toruńskiej otwartej na wiatry zachodnie i wschodnie, występuje tu silne przewietrzanie. Rejonizacja rolniczo - klimatyczna włącza ten obszar do pasa klimatycznego, w którym ścierają się wpływy klimatu oceanicznego z klimatem kontynentalnym.

Zasoby wodne - wody powierzchniowe

Sieć wodną na obszarze gminy stanowi rzeka Fryba, zwana również Browiną, Struga Papowska, Struga Sadržka i Struga Żaki.

Fryba (In. **Browina**) to prawoboczny dopływ Wisły o długości 40 km i powierzchni zlewni 367 km, z czego 8,250 km (nieuregulowane) płynie w gminie Stolno. Źródła rzeki znajdują się na Wysoczyźnie Chełmińskiej. Fryba płynie w rynn timer subglacialnej i wpada do Wisły na wysokości Chełmna. Ważniejsze dopływy to: Rów z Chełmży, Kanał Miałkusz, Struga Papowska oraz Kanał Starogrodzki. Od lat Fryba należy do najbardziej zanieczyszczonych rzek w regionie. Zlewnia Fryby charakteryzuje się dobrymi glebami oraz niewielką lesistością. Intensywnie rozwinięte rolnictwo w tym regionie jest również źródłem poważnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych. Potwierdzeniem tego jest duże zanieczyszczenie dopływów Fryby (Struga Papowska, Kanał Miałkusz, Dopływ spod Zegartowic, Dopływ spod Kijewa, Dopływ spod Dorposza, Dopływ spod Brzozowa). Badania prowadzone od 2002 roku wykazują stałe utrzymywanie się pozaklasowego poziomu zanieczyszczenia na całym kontrolowanym odcinku

rzeki. Zawartość chlorofilu „a” przekracza wartości dopuszczalne w okresie wiosennym, notuje się największe liczebności fitoplanktonu. W pozostałych okresach badawczych ilość organizmów jest zdecydowanie niższa, zwiększa się natomiast różnorodność grup, obok okrzemek obecne są latem bruzdnice, a jesienią złotowiciowce. Skażenie bakteriologiczne nie odpowiada normom na całym ocenianym odcinku rzeki. **Struga Papowska** płynie rynną subglacialną, przepływając przez szereg śródpolnych, eutroficznych jezior, Jezioro Papowskie, Jelenieckie, Czyste Wielkie i Małe. Uchodzi ona do Fryby na 8 km jej biegu. Całkowita długość cieków wynosi 16 km, w tym w gminie – 4,580 km. Długość uregulowanej rzeki w gminie wynosi 1,375 km, zaś 3,205 km jest nieuregulowana. Odwadnia teren o powierzchni 31 km. W strukturze użytkowania zlewni dominują grunty orne. Struga nie jest odbiornikiem ścieków. Badania jakości wód rzeki prowadzono na odcinku o długości 11,3 km, z czego 5,8 km przypadało na wody stojące. Klasyfikowany 5,5 km fragment cieków nie odpowiadał normom.

Struga Żaki (10,600 km w obrębie gminy Stolno) należąca do zlewni Kanału Głównego, odprowadzającego wody do Wisły. Długość uregulowanej rzeki w gminie wynosi 5,050 km.

Ciek wodny **Struga Sadzka** przepływa przez gminę Stolno na długości 8,907 km. Długość uregulowanej rzeki w gminie wynosi 7,174 km, zaś 1,733 km jest nieuregulowana. Oprócz wód płynących na terenie gminy znajdują się następujące jeziora: Małe Czyste, Jezioro Robakowo, Jezioro Grubno.

Wody podziemne

Na terenie części gminy został wydzielony obszar GZWP o numerze 131. Zbiornik nr 131 to “Zbiornik międzymorenowy Chełmno” - wody czwartorzędowe wysokiej ochrony (OWO), o ogólnej powierzchni 76 km². Średnia głębokość ujęcia wynosi 10-60 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 31 tys.m³/dobę. Zanieczyszczenia wód podziemnych to przepuszczalność stropu warstwy wodonośnej, głównie zanieczyszczenia z sąsiadujących aglomeracji miejsko-przemysłowych, obszarów upraw rolniczych, z obszarów składowisk odpadów. Gmina Stolno posiada znaczne zasoby wód podziemnych. Kierunek przepływu wód – na zachód, klasy wód Ic i Id. / poniżej tabelka wg A.Macioszzykowej/.

Wartości dopuszczalnych parametrów i stężeń w poszczególnych klasach jakości wód podziemnych (według A. Macioszczykowej - 1987 R.)

Badana cecha stosowana jednostka	stosowane w Polsce przepisy sanitarne	klasa		
		Ic	Ib	Id
Sole amonowe MgN/dm ³	0,5	0,5	0,5	5,0
Azotany MgN/dm ³	10	10	10	50
Chlorki mgCl/dm ³	300	300	300	600
Mangan mgMn/dm ³	0,1	1,0	0,1	1,0
twardość ogólna mval/dm ³	10	12	10	15
wskaźnik coli	1	10	1	50
Żelazo mgFe/dm ³	0,5	5	0,5	10

gdzie:

- Ib** - wody czyste do użytku bez uzdatniania,
- Ic** - wody nieznacznie odbiegające od normy, łatwe do uzdatniania,
- Id** - wody znacznie odbiegające od normy, wymagające uzdatniania

Zasoby surowcowe

Eksploatacja kopalni wiąże się z powstawaniem w środowisku naturalnym zmian o charakterze nieodwracalnych. Ograniczenie eksploatacji do jednej warstwy z równoczesnym przenoszeniem się z eksploatacją na inne złoża, powoduje niszczenie terenów oraz pozostawianie wartościowych partii złóż. Dotyczy to w szczególności wyrobisk o stosunkowo małej powierzchni, z reguły nie przekraczającej 1 ha. Zwykle są to wyrobiska o niewielkiej głębokości, czynne czasowo w miarę potrzeb. Wynikiem takiej działalności jest pokrycie terenu dużą ilością wyrobisk, często niezagospodarowanych. Aby ograniczyć negatywny wpływ eksploatacji kopalni na środowisko należy eliminować „dziką eksploatację” i nie dopuszczać do podejmowania wydobycia kopalni bez wymaganej koncesji.

Postępowanie zgodnie z przepisami prawa skutkować może poprawą sytuacji, bowiem konieczne będzie zaplanowanie kierunków rekultywacji po wydobyciu, co z kolei może stworzyć warunki rozwoju całkiem nowych dziedzin gospodarki w gminie. Mowa tu o uzyskaniu terenów pod zalesienie jak również utworzenie akwenów związanych z rozwojem agroturystyki i wędkarstwa.

Na terenie gminy wstępują złoża surowców naturalnych, m.in. kruszyw, ale ich zasobność nie jest rozpoznana. Obecnie wytyczono szereg złóż, ekonomicznie opłacalnych, w terenach zbliżonych do przebiegu projektowanej autostrady A1.

a) Ochrona przyrody

Problematyka ochrony przyrody regulowana jest ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880 z późn. zm.) Zgodnie z art. 2 tej ustawy ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i jej składników, a zwłaszcza:

- dziko występujących roślin lub zwierząt i grzybów,
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
- siedlisk przyrodniczych,
- siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków przyrody nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
- krajobrazu,
- zieleni w miastach i wsiach,
- zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest m.in. utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, zachowanie bioróżnorodności, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz edukacja ekologiczna.

Formy ochrony przyrody

Skuteczna ochrona przyrody wymaga określonych form, które w szczególności mają zapewnić możliwość zwiększonej ingerencji państwa w obszary objęte ochroną i możliwość zastosowania instrumentów administracyjnych i prawnych.

- **Natura 2000** to sieć obszarów chronionych, wyznaczonych na terenie państw Unii Europejskiej. Obszary te utworzono według wspólnych zasad, określonych w dwóch aktach prawnych, ustanowionych w 1979 i 1992 roku przez Komisję

Europejską, mianowicie w Dyrektywie Ptasiej i Dyrektywie Siedliskowej. Głównym założeniem funkcjonowania systemu NATURA 2000 jest „ochrona przez zachowanie form użytkowania ziemi sprzyjającym chronionym wartościom”.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, do których należą: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

„Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt, ze wskazaniem typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym, wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, a także kryteria i sposoby wyboru reprezentatywnej liczby i powierzchni siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i siedlisk zwierząt do ochrony w formie obszarów Natura 2000, mając na uwadze zachowanie szczególnie cennych i zagrożonych składników różnorodności biologicznej”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.).

W zakresie ochrony przyrody podstawowymi aktami prawnymi w UE są Dyrektywa Siedliskowa (dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory) i Dyrektywa Ptasia (dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków). Mają one na celu utrzymanie różnorodności biologicznej państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez utworzenie spójnej Europejskiej sieci ekologicznej pod nazwą Natura 2000, złożonej z tzw. Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), wytypowanych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej i Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO) wytypowanych na podstawie Dyrektywy Ptasiej.

W dniu 21 lipca 2004 roku Minister Środowiska wydał rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.Nr 229, poz.2313). Najbardziej aktualnym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27

października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226).

Gmina Stolno pozbawiona jest obszarów sieci Natura 2000: najbliższej położony od jej granic jest obszar o symbolu PLB 040003 Dolina Dolnej Wisły (w odl. 2,5 km), tak samo obszar PLH 040003 Solecka Dolina Wisły oraz nieco dalej: PLH 040021 Zbocza Płutowskie (ok. 4,0 km) i PLH 040025 Zamek Świecie (ok. 6,0 km).

- **Rezerwat**

„Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi” (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

Na terenie gminy Stolno nie ma rezerwatów.

- **Park Krajobrazowy**

„Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju” (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.).

Znaczącą (30,0%) powierzchnię gminy Stolno zajmuje **Chełmiński Park Krajobrazowy** (część Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego), który został utworzony na mocy Rozporządzenia nr 19/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 roku. (Dz. Urz. Woj. Kuj. Pom. Nr 108, poz. 1873). Zespół parków krajobrazowych ciągnie się wzdłuż Wisły na długości 100 km i zajmuje powierzchnię 55,6 tysięcy ha. Administracyjnie położony jest na terenie 16 gmin: Bydgoszcz, Osielsko, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Unisław, Kijewo Królewskie, Pruszcz Pomorski, Świecie nad Wisłą, Stolno, Jezewo, Dragacz, Grudziądz, Warlubie, Nowe, Chełmno i miasto Chełmno. Jest więc drugim co do wielkości parkiem krajobrazowym w województwie kujawsko-pomorskim. Na skutek zmian po wprowadzeniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, nadal w fazie przekształceń i uzgodnień znajduje się plan ochrony dla parku krajobrazowego. Ochroną w parku krajobrazowym objęto niezwykle

atrakcyjny, naturalny krajobraz doliny Wisły, jednej z niewielu, gdzie zostały zachowane naturalne ekosystemy z przylegającymi do brzegów rzeki łąkami, starorzeczami, lasami łągowymi oraz stromymi, dynamicznymi skarpami, parowami porośniętymi grądami zboczowymi, roślinnością kserotermiczną i zbiorowiskami zaroślowymi. Dno doliny zajmują żyzne pola uprawne, które powstały na terenach zalewowych. Pierwsi hydrotechnicy tych ziem to mennonici, którzy osiedlili się tutaj około XVII wieku. Oni to stworzyli kulturę uprawy gleb na madach wiślanych, zakładania sadów, hodowli bydła i budowy charakterystycznych zagród, przygotowanych na okresowe zalewy wodami Wisły. Jedną z nich, w Chrystkowie jest siedzibą terenową Parku. System funkcjonujących do dzisiaj kanałów odwodniających, przecinających rozległe tereny użytków zielonych przypomina krajobrazy holenderskie. Niezwykła różnorodność siedlisk Parku powoduje, że obfituje on w najrozmaitsze gatunki roślin, których stwierdzono tutaj przeszło tysiąc. Wśród nich około 50 gatunków znajduje się pod ochroną całkowitą. Dolina Wisły jest miejscem bytowania, a zwłaszcza szlakiem wędrówek wielu gatunków zwierząt, szczególnie ptaków. Na wilgotnych mokrych siedliskach licznie gniazduje ptactwo wodno – błotne. Z gatunków ptaków zimujących wymienić można: gągoły, czernice, nurogęsi, mewy, czaple siwe, łyski, krzyżówki i łabędzie nieme, a z gatunków ptaków drapieżnych – orła bielika i myszołowa włochatego. Wśród występujących tu gatunków roślin chronionych wymienić należy: rośliny kserotermiczne (ostnica włosata i ostnica Jana, miłek wiosenny, wężymord stepowy), lilię złotogłów, literę jajowatą, śnieżynkę przebiśnieg i len austriacki. Z gatunków fauny wspomnieć należy o minogu rzeczny i strumieniowy, rybitwie, zimorodku, perkozie rdzawym i krwawodziobie.

- **Obszary chronionego krajobrazu**

„Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

W gminie Stolno występuje **Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły** i zajmuje 3 292,0 ha – obecny reżim ochronny

określają zakazy wynikające z rozporządzenia Nr 12/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 9 czerwca 2005 roku –Dz. Urz. Woj. Kuj. Pom. Nr 72, poz. 1376- ze zm.).

- **Pomniki przyrody**

“Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

W gminie Stolno na szczególną uwagę zasługują:

- a) nr rej. 410-siedem klonów i sześć dębów, czternaście dębów szypułkowych, pięć buków zwyczajnych, dwa jesiony wyniosłe, wiąz szypułkowy, klon pospolity, jawor, lipa drobnolistna, perełkowiec japoński w parku w Grubnie;
- b) nr rej. 473- buk pospolity, lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy w parku w Robakowie;
- c) nr rej. 305- dąb, lipa i buk czerwonolistny w parku w Kobyłach;
- d) nr rej. 306- topola we wsi Kobyły;
- e) nr rej. 307-dwa dęby w parku w Łyńcu;
- f) nr rej. 411- dąb w leśnictwie Łunawy – oddz. 170b;
- g) nr rej. 412- trzy dęby i lipa w leśnictwie Łunawy – oddz. 166i;
- h) nr rej. 265- buk pospolity w parku Robakowo;
- i) nr rej.155- 6 dębów i klon w parku w Grubnie;
- j) nr rej. 413- dziewięć dębów w leśnictwie Chełmno;
- k) nr rej. 414-dziewięć dębów w leśnictwie Łunawy oddz.114b;
- l) nr rej.472- jesion wyniosły w parku Wabcz.

- **Użytki ekologiczne**

“Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,

ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania". (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

Na terenie gminy Stolno znajduje się – 12 obiektów; są to bagna –11 pozycji rejestru o łącznej pow. 7,97 ha oraz 1 remiza o powierzchni 0,60 ha.

b) Obszary występowania zagrożeń środowiska przyrodniczego:

Zasoby i walory środowiska ulegają licznym zagrożeniom. Źródła zagrożeń są wewnętrzne, zlokalizowane na terenie gminy i zewnętrzne w tym znacznie oddalone (np. źródła zanieczyszczeń Wisły).

Zanieczyszczenie atmosfery i emisja hałasu

Największą część emisji zanieczyszczeń stanowi emisja pochodząca z energetycznego spalania paliw. Spowodowana jest głównie znaczną ilością kotłowni lokalnych opalanych węglem jak również dużą ilością pojazdów samochodowych tranzytowych i lokalnych. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Instalacje technologiczne pełnią rolę drugorzędną ponieważ gmina ma charakter typowo rolniczy. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Instalacje technologiczne pełnią rolę drugorzędną ponieważ gmina ma charakter typowo rolniczy. Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły - emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych. Również zanieczyszczeniem powietrza jest fluor pochodzący ze spalania węgla oraz ołowiu - z transportu samochodowego. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim. Gmina Stolno nie miała możliwości budowania systemów gazowniczych ze względu na deficyt gazu w ubiegłych latach. Obecnie źródłem gazu dla gminy będzie istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia.

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem polega na zapobieganiu przekraczania dopuszczalnych stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu i ograniczaniu ilości lub eliminowaniu wprowadzania do powietrza tych substancji. Jednym z podstawowych czynników wpływających na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego są emisje zakładów przemysłowych.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy nie ma urządzeń wytwarzających: pole elektryczne lub magnetyczne stałe, pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz wytwarzane przez stacje i linie elektroenergetyczne oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w zakresie 0,001-300 000 MHz.

Źródła pól elektromagnetycznych stanowią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne. W otoczeniu gminy Stolno przechodzą linie wysokiego napięcia 220 kV. Częściowo na obszarze gminy zlokalizowana jest linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Wąbrzeźno – Grudziądz, źródłem zasilania w energię elektroenergetyczną 15 kV są stacje transformatorowe zlokalizowane w Chełmnie i Grudziądzu. Do punktowych źródeł promieniowania niejonizującego należą m.in.:

- pojedyncze nadajniki radiowe,
- stacje bazowe telefonii komórkowej analogowej CENTERTEL i cyfrowej GSM 900 instalowane na wysokich budynkach, kominach, specjalnych masztach,
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji policji i straży pożarnej.

Ze względu na uzgadnianie obiektów telefonii komórkowej przez różne organy administracji, znana jest liczba (5) stacji bazowych telefonii komórkowej i jej parametry. Brak jest natomiast określenia jej wpływu na środowisko. W przypadku stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi.

Zagrożenie elementów biotycznych (transport)

Transport jest poważnym źródłem zanieczyszczenia środowiska. W ostatnich latach w Polsce nastąpił gwałtowny rozwój transportu drogowego, a wraz z nim pojawiły się nowe zagrożenia środowiska. Prawie dwukrotnie wzrosła liczba prywatnych samochodów. Towarzyszy temu niedostateczny rozwój sieci dróg, autostrad, co powoduje zatory, korki i większą emisję substancji i hałasu do środowiska. Spaliny i hałas komunikacyjny stwarzają duże zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi. Wzrastająca liczba samochodów, często starych, wyeksploatowanych – to także źródło dużej ilości odpadów. Zagrożeniem środowiska jest więc transport pod każdą postacią - drogowy, kolejowy, jak i wodny oraz przebiegające przez teren gminy rurociągi paliwowe, linie energetyczne. Przez powiat przebiega również sieć transportu - gazociąg wysokiego ciśnienia w relacji Grudziądz – Chełmno – Świecie, którego odcinek przechodzi przez obszar gminy Stolno. Podstawowy układ drogowy gminy stanowi sieć dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, a drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność samorządu odpowiedniego szczebla. Drogą krajową administruje Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Bydgoszcz.

Położenie komunikacyjne gminy należy do atrakcyjnych, z uwagi na bliskość głównego szlaku komunikacyjnego, jakim jest droga krajowa międzyregionalna o nawierzchni twardej ulepszonej i długości 7,7 km.

Drogami powiatowymi administruje Powiatowy Zarząd Dróg w Chełmnie. Przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe o łącznej długości 31,160 km. Uzupełnieniem transportu drogowego jest transport kolejowy. Przez gminę przebiega drugorzędna linia kolejowa jednotorowa relacji Toruń – Grudziądz – Malbork, ze stacją towarowo – osobową w Gorzuchowie. Przez powiat przebiega również sieć transportu - gazociąg wysokiego ciśnienia w relacji Grudziądz – Chełmno – Świecie, którego odcinek przechodzi przez obszar gminy Stolno. Jednak ze względu na jego duże wykorzystanie i małą przepustowość, nie może on być wykorzystywany jako źródło zasilania gazowego na terenie gminy. Wymienione zagrożenia środowiska mogą stopniowo znacznie pogarszać jakość życia mieszkańców.

3.2. Rolnictwo

Na terenie gminy znajdują się gleby czarne właściwe i brunatne uzupełnione częściowo glebami płowymi i brunatnymi zdegradowanymi powstałymi z piasków gliniastych mocnych, pyłów zwykłych i piasków gliniastych.

Obszar gminy Stolno znajduje się w zasięgu 3 regionów glebowo-rolniczych:

- Region Chełmżyński – przeważający na terenie gminy,
- Region Dolnej Wisły – w północnym i wschodnim fragmencie terenu gminy,
- Region Radzyński – w południowo-wschodnim fragmencie gminy.

Skalami macierzystymi gleb są głównie margliste gliny zwałowe lekkie i średnie oraz pyły wodnego pochodzenia. Wytworzyły się na nich gleby brunatne i płowe oraz czarne ziemie. Region Dolnej Wisły obejmuje gleby aluwialne. Region Radzyński tworzą gleby brunatne zbudowane z lekkich i średnich glin zwałowych. Jednym z czynników degradujących środowisko przyrodnicze, a w szczególności tereny użytkowane rolniczo jest erozja gleb. Na terenie gminy Stolno występują zjawisko erozji wodno-powierzchniowej, wąwozowej i wietrznej. Skala zagrożenia erozją (silna – bardzo silna) w odniesieniu do powierzchni ogólnej użytków rolnych wynosi:

- Zagrożenie wodną erozją powierzchniową – 0,6 %,
- Zagrożenie erozją wąwozową – 6,4 %,
- Zagrożenie erozją wietrzną – 8,4 %.

Ogólny procent gleb zagrożonych erozją w stopniu średnim, silnym i bardzo silnym wynosi 30 % w stosunku do powierzchni ogólnej użytków rolnych.

Prawie połowa powierzchni gruntów ornych położona jest na glebach kompleksu pszennego i dobrego. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 84,5 %. Grunty klas I-III zajmują 63% powierzchni gruntów ornych.

3.3. Leśnictwo

Gmina Stolno zalicza się do gmin o bardzo małej lesistości wynoszącej ok. 13 %. Lasy publiczne dominujące w zasobach leśnych są w zarządzie Nadleśnictwa Jamy z siedzibą w Rogóźnie k. Grudziądza. Wzrost lesistości odbywa się kosztem najsłabszych gleb użytkowanych dotąd rolniczo (klasy VIz i VI).

4. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia – demografia, infrastruktura społeczna

4.1. Sytuacja demograficzna

Na koniec 2007 roku gminę zamieszkiwało 5133 osób. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 51,8 osób/km² i jest nieco wyższa od średniej dla obszarów wiejskich województwa.

Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości wiejskich (wg Urzędu Gminy) o liczbie mieszkańców mieszczącej się w przedziale od 82 do 687. Wchodzą one w skład 13 sołectw liczących od 82 do 821 osób. Miejscowości w gminie należą do większych niż średnio w województwie kujawsko-pomorskim, zamieszkują je przeciętnie 303 osoby, natomiast ich mniejsza liczba sprawia, że gęstość sieci osadniczej jest niższa od przeciętnej w województwie.

Liczba mieszkańców gminy wg miejscowości w 2008 roku

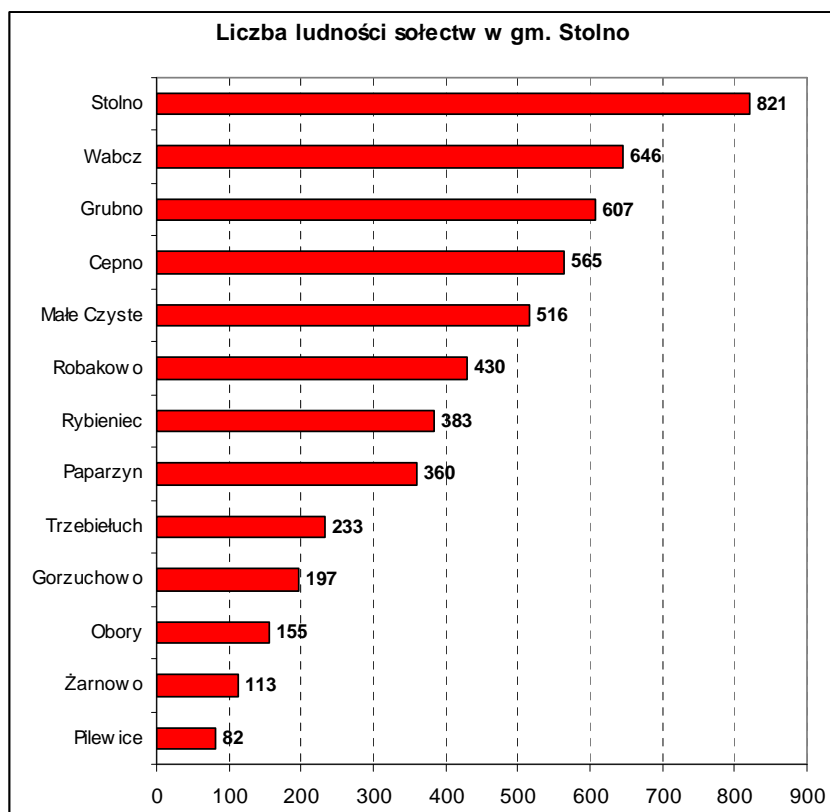
miejscowość	liczba ludności	miejscowość	liczba ludności
Stolno	687	Obory	155
Grubno	607	Kobyły	134
Wabcz	551	Kłęczkowo	117
Małe Czyste	516	Żarnowo	113
Cepno	467	Wichorze	98
Robakowo	430	Wabcz Kolonia	95
Rybieńec	383	Pilewice	82
Paparzyn	360		
Gorzuchowo	197	Razem	5158
Trzebiełuch	166		

Źródło: Urząd Gminy w Stolnie

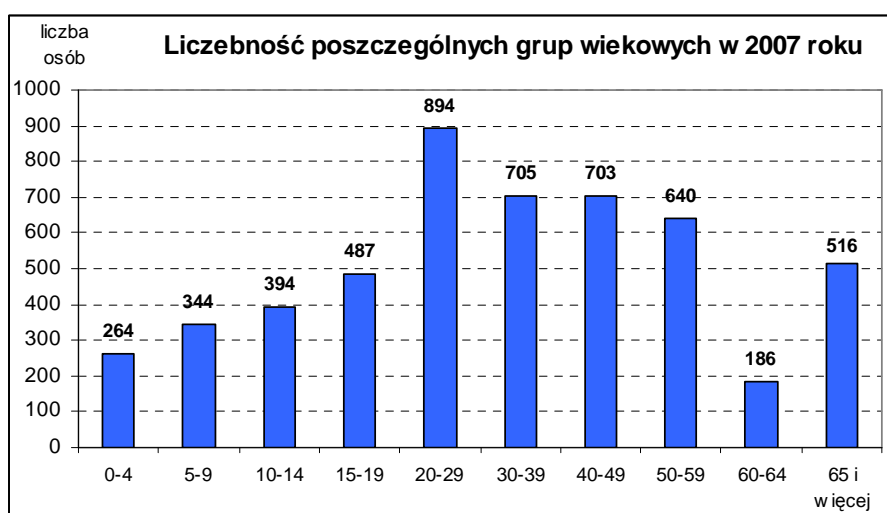
Cztery największe sołectwa zamieszkuje połowa mieszkańców (50,8%). Fakt skupienia mieszkańców jest bardzo korzystny, ponieważ ułatwia wyposażanie wsi w infrastrukturę techniczną i powoduje zwiększenie dostępności do obiektów infrastruktury społecznej, co wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców.

Wielkość sołectw jest dosyć zróżnicowana – największe (Stolno, Wabcz i Grubno) zamieszkane są odpowiednio przez 821, 646 i 607 osób (tj. po 16%, 12,6% i 11,8% ludności), a najmniejsze (Pilewice i Żarnowo) liczą 82 i 113 osób

(1,6 i 2,2% ludności). Tylko 4 z 17 sołectw składa się z dwóch miejscowości: Cepno, Stolno, Trzebiełuch i Wabcz.

Od roku 1989 do 2001 liczba mieszkańców gminy wykazywała tendencję wzrostową, a później nastąpiła stagnacja, z wyjątkiem 2004 i 2006 (kiedy wystąpił nagły wzrost liczby ludności). W latach 1986 – 2007 ubyło 140 mieszkańców. W tym czasie największa liczba mieszkańców była w roku 1986 – 5273 mieszkańców i niewiele mniejsza w 2000 i 2001. Natomiast najmniejsza w roku 1989 – 5129 osób.

Strukturę wieku mieszkańców gminy można określić jako korzystną. Najliczniejszą grupę wiekową w gminie stanowi ludność w wieku 20 do 24 lat – 10,3% ludności gminy, a jej wielkość w najbliższym czasie będzie się utrzymywać, ponieważ druga pod względem liczebnym grupa to ludność w wieku 15 do 19 lat. Sytuacja ta sugeruje również, że w ciągu najbliższych lat zwiększać się będzie liczebność grupy 25 do 29 lat. W związku z faktem, że bardzo duży odsetek zawieranych małżeństw i urodzeń przypada na ludzi w wieku 20-29 lat, w najbliższym czasie można spodziewać się liczby urodzeń na obecnym poziomie.

Podobnie jak na terenach innych gmin, w gminie Stolno w przeciągu kilkunastu lat zachodził proces zmniejszania się liczby urodzeń, w wyniku którego systematycznie zmniejszała się liczba dzieci. Liczba najmłodszych dzieci w gminie jest o 47% mniejsza niż młodzieży w wieku 15 – 19 lat i o 43% mniejsza, niż młodzieży w wieku 10 – 14 lat. W najbliższych latach nastąpi więc spadek liczby dzieci w wieku szkolnym. Przewiduje się, że w roku 2014 do szkoły podstawowej będzie uczęszczała ok. 20% mniejsza liczba uczniów niż w 2007 roku i również ok. 20% spadnie liczba uczniów gimnazjum. Sytuację tą powinno uwzględnić się przy planowaniu liczby miejsc w szkołach.

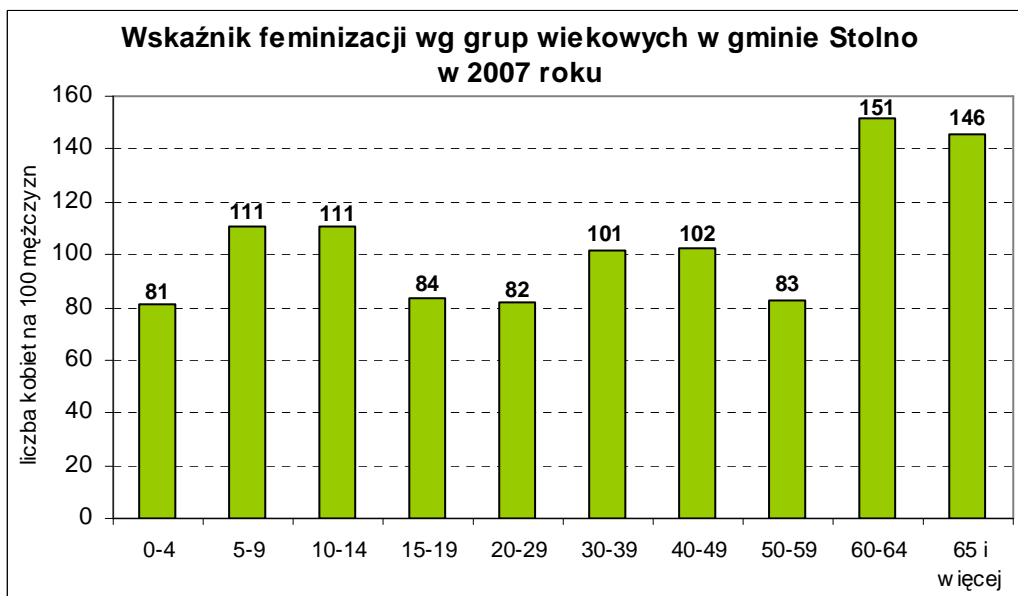
W 2007 roku gminę zamieszkiwało 628 osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 59 lat, mężczyźni powyżej 64 lat), co stanowiło 12,2% ogółu mieszkańców. W najbliższych latach wskaźnik ten będzie kształtował się na zbliżonym poziomie lub nieznacznie wzrośnie.

W porównaniu do obszarów wiejskich województwa gmina Stolno ma nieco korzystniejszą sytuację pod względem udziału mieszkańców w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych. Grupa przedprodukcyjna stanowi 25,2% mieszkańców (1,6% więcej niż średnio na obszarach wiejskich województwa), grupa produkcyjna jest taka sama i liczy 62,6%, a grupa poprodukcyjna jest mniejsza i wynosi 12,2% (o 1,3% mniejsza).

Na uwagę zasługuje udział mieszkańców w grupie wiekowej 15 do 19 lat. Część z nich już obecnie, a pozostali w ciągu najbliższych 3 lat, wejdzie na lokalny rynek pracy powiększając grupę produkcyjną. Łącznie w gminie grupa ta (15 do 19 lat) liczyła w 2007 roku 487 osób, co stanowiło 9,5% ogółu mieszkańców.

Udział poszczególnych grup produkcyjnych ma wpływ na wielkość wskaźnika obciążenia ekonomicznego, czyli liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie wskaźnik ten jest nieco mniej korzystny, niż średnio na wsiach województwa kujawsko-pomorskiego i w 2007 roku wynosił 59,8 (wobec 59,2).

W gminie Stolno w 2007 roku miała miejsce przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet (2584 wobec 2549), skutkiem czego wskaźnik feminizacji miał wartość 99 i był niewiele niższy od wskaźnika dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego, który wynosił 100.

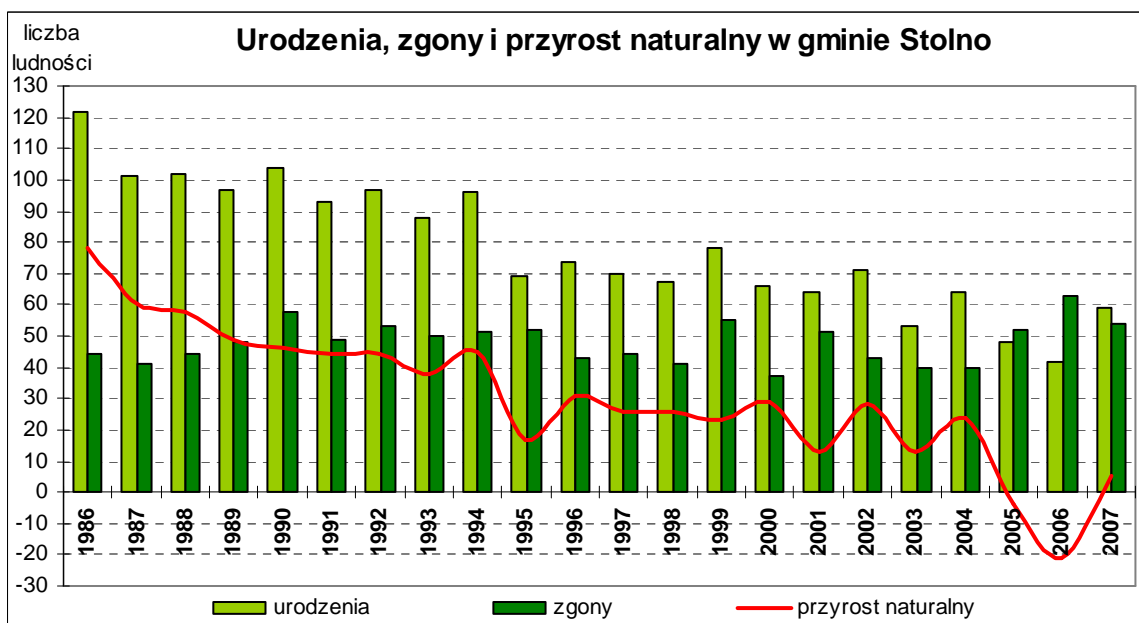

Wskaźnik feminizacji jest dosyć zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych. Niekorzystny jest przede wszystkim w grupie wiekowej od 15 do 29 lat - jest on niższy od 100, co oznacza, że w grupach tych występuje przewaga mężczyzn. Może to utrudniać zawieranie małżeństw i wpływać na przyspieszenie starzenia się ludności (mniejsza liczba urodzeń) oraz powodować migracje. Obecnie największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy ma wielkość wskaźnika w grupie 20 do 29 lat, ze względu na fakt, że grupa ta koncentruje największą liczbę zawieranych małżeństw i urodzeń. W gminie Stolno dosyć nietypowo, ale korzystnie przedstawia się wskaźnik feminizacji w grupie wiekowej 30 – 49 lat, który przekracza 100, z reguły na obszarach wiejskich jest on niższy. Znaczne zwiększenie wartości wskaźnika wśród ludności w wieku powyżej 60 lat jest typowe dla większości gmin i jest spowodowane większą umieralnością mężczyzn.

Wielkość ruchu naturalnego określają dwa podstawowe wskaźniki - urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną - wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica wielkości urodzeń i zgonów).

Od początku lat 80-tych w gminie Stolno (podobnie jak w innych polskich gminach) ma miejsce znaczne zmniejszenie liczby urodzeń. Najwyższą liczbę urodzeń w analizowanym okresie zanotowano w 1986 roku – wyniosła 122 osób (23/1000 mieszkańców), natomiast najniższą w 2006 roku – 42 urodzenia

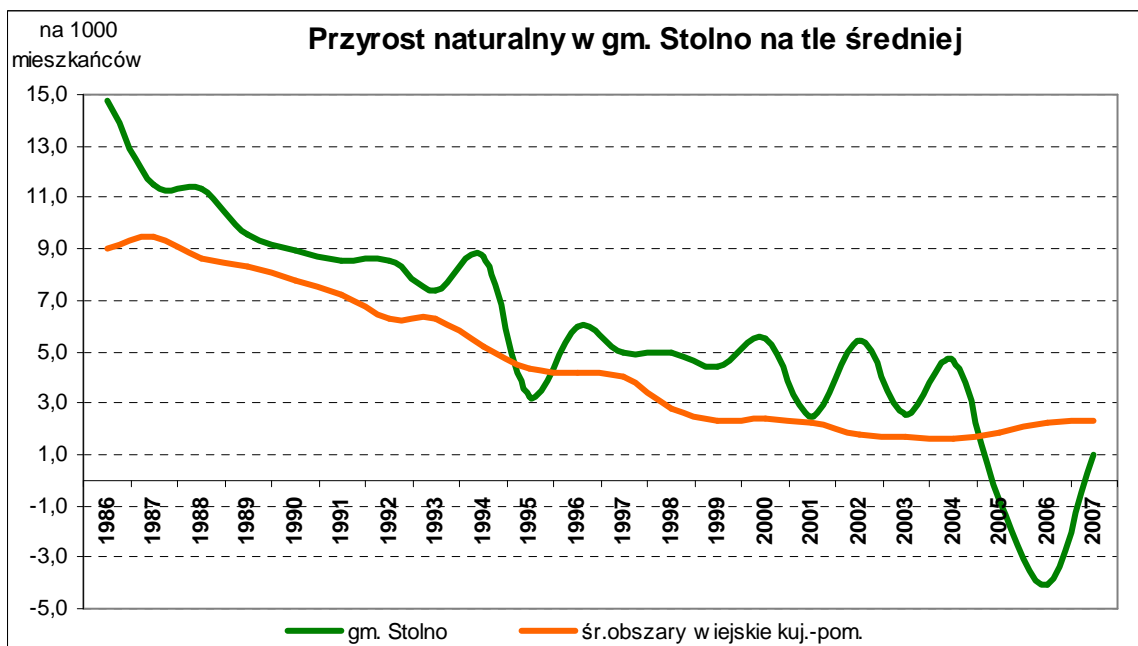
(8/1000). Spadek wielkości urodzeń był więc w gminie prawie 3-krotny. Do głównych przyczyn zjawiska spadku liczby urodzeń zaliczyć można: zmianę modelu życia ludności (posiadanie małej liczby dzieci, wzrost aktywności zawodowej kobiet, itp.), pogorszenie sytuacji ekonomicznej po 1989 roku - złe warunki finansowe ludności, bezrobocie, zła sytuacja mieszkaniowa, itp.

W roku 2007 zanotowano zwiększenie liczby urodzeń, było ich 59 (11/1000 mieszkańców).

Natomiast wielkość zgonów w gminie cechuje się zmiennością, widoczne są występujące na przemian tendencje wzrostu i spadku liczby zgonów. W opisywanym okresie najwyższy wskaźnik śmiertelności zaobserwowany w roku 2006 wynosił 12,2 zgonów na 1000 mieszkańców, a najniższy w 2000 roku wynosił 7,0/1000. Na obszarach wiejskich województwa od 1997 roku wskaźnik ten oscyluje w granicach od 9,3 zgonów/1000 mieszkańców do 10/1000.

Wielkość przyrostu naturalnego uzależniona jest przede wszystkim od wahań liczby urodzeń, ponieważ zmiany liczby zgonów są stosunkowo niewielkie. Dlatego też krzywa obrazująca przyrost naturalny najczęściej naśladuje swym kształtem krzywą urodzeń. Konsekwencją spadku liczby urodzeń w gminie, jest systematyczne zmniejszanie się wielkości przyrostu naturalnego.

Od początku badanego okresu wielkość przyrostu naturalnego wykazuje tendencję spadkową. Od 1989 roku w gminie Stolno przyrost naturalny spadł poniżej 50 osób rocznie, czyli wskaźnik przyrostu spadł poniżej 10 osób/1000 mieszkańców rocznie. W latach 1986-1988 wskaźnik przyrostu naturalnego wynosił średnio 12,5/1000 na rok, w latach 1989-1994 wynosił on średnio 8,6/1000, w latach 1995-2004 wynosił średnio 4,41/1000, a w latach 2005-2007 już tylko -1,3/1000. W latach 2005 i 2006 przyrost naturalny był ujemny, w 2006 roku wynosił aż -4,1/1000 mieszkańców. W 2007 roku ponownie zanotowano dodatni przyrost naturalny i wyniósł 5 osób, co daje wskaźnik na poziomie 1 osoba/1000 mieszkańców. W całym analizowanym okresie z wyjątkiem lat 1995 i 2005-2007 wskaźnik przyrostu naturalnego był w gminie wyższy niż średnio na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego.

Przez cały analizowany okres liczba i wskaźnik zawieranych małżeństw cechowały się dużą zmiennością. Pomimo tej zmienności od 1995 roku wyraźnie zaznaczył się spadek w stosunku do poprzednich lat, mimo tego że nawet po tym roku zdarzały się lata o zwiększonej liczbie zawieranych małżeństw. W latach 1986-1994 zawierano średnio 38 małżeństw w roku, co dawało wskaźnik na poziomie 7,4 małżeństwa/ 1000 mieszkańców, a w latach 1995-2004 było średnio 26 rocznie ze wskaźnikiem 4,9/1000. Od 2005 ponownie obserwuje się wyższy

wskaźnik zawieranych małżeństw i wynosił on średnio 6,4/1000 (33 małżeństwa średnio w ciągu roku). Ostatnio największy wzrost wskaźnika zaobserwowano w 2006 roku i wyniósł on 7,1/1000. Jednak w porównaniu do obszarów województwa kujawsko-pomorskiego w gminie zawierano średnio mniej małżeństw.

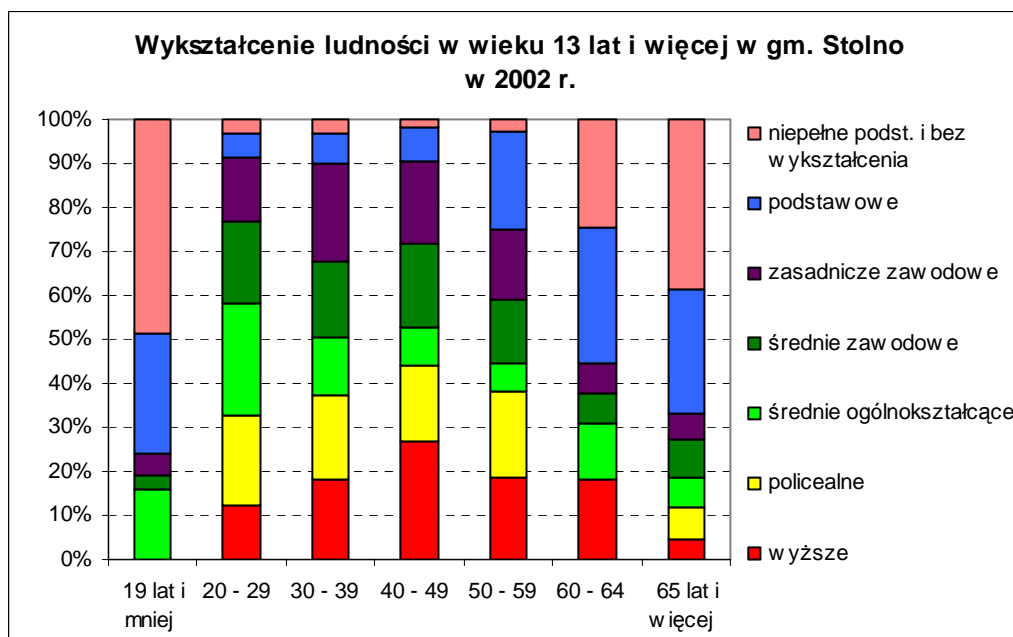
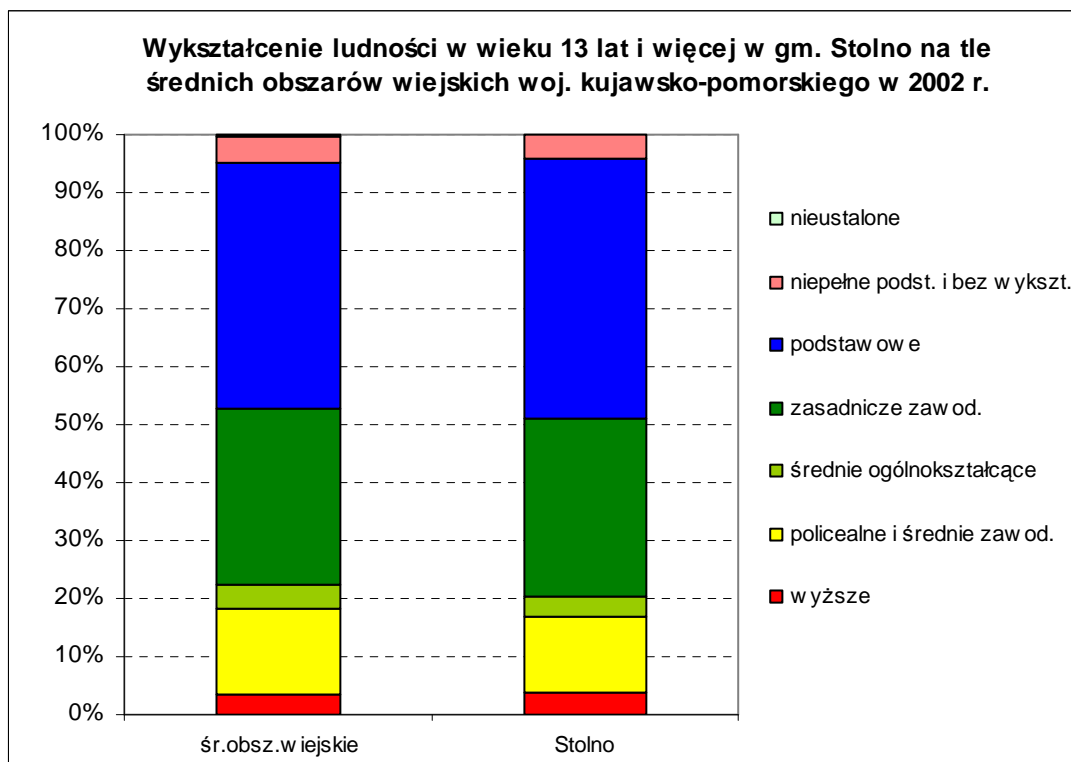
Zmniejszenie liczby zawieranych małżeństw, podobnie jak spadek liczby urodzeń, było w drugiej połowie lat 90-tych i na początku obecnego dziesięciolecia wynikiem trudnej sytuacji ekonomicznej społeczeństwa, a w chwili obecnej jest głównie wynikiem zmian mentalności społeczeństwa. W ostatnim czasie obserwuje się wzrost zawieranych małżeństw, ze względu na zwiększanie się liczby osób w wieku 20-29 lat (najczęstszy wiek zakładania rodzin).

Wskaźnik starości (a więc odsetek mieszkańców liczących powyżej 60 lat w ogóle mieszkańców) jest w gminie Stolno niższy niż średnio na obszarach wiejskich województwa i wynosił w 2007 roku 13,67.

Współczynnik płodności (iloraz liczby urodzeń w danym roku do liczby kobiet w wieku 15 do 49 lat pomnożony przez 100) w gminie jest wyższy niż średnio na obszarach wiejskich województwa i wynosił w 2007 roku 4,42 wobec średniej 4,10 (oznacza to, że kobiety w gminie Stolno rodzą przeciętnie więcej dzieci, niż średnio na obszarze województwa).

Struktura wykształcenia w 2002 roku w gminie była podobna do struktury wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich województwa. Nieznacznie gorszy wskaźnik był wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim. Spośród mieszkańców gminy 20,4% miało co najmniej średnie wykształcenie, natomiast 49% miało wykształcenie podstawowe i niepełne podstawowe lub było bez wykształcenia. Odpowiednio na obszarach wiejskich województwa wskaźniki te wynosiły 22,4% i 47%.

Kobiety charakteryzują się lepszym wykształceniem niż mężczyźni - częściej niż mężczyźni mają ukończoną szkołę wyższą, policealną i średnią. W gminie Stolno 19,5% kobiet i 15,4% mężczyzn ma ukończoną, co najmniej szkołę średnią. Jednak zarówno w grupie mężczyzn jak i kobiet najliczniejsza grupa ma wykształcenie zaledwie podstawowe (43% mężczyzn i 46,8% kobiet). Wśród mężczyzn 37,3%, a wśród kobiet 24% ukończyło szkołę zasadniczą zawodową.

Coraz liczniejsza grupa osób z młodszych grup wiekowych ma co najmniej średnie wykształcenie, co obrazuje powyższa rycina. Można również przypuszczać, że coraz więcej z tych osób będzie miało wykształcenie wyższe do czego przyczynia się obecny trend na rynku edukacyjnym oraz większe możliwości znalezienia dobrej pracy wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia.

Gmina Stolno w 2007 roku ujemne saldo migracji, które wynosiło -5, oznacza to że liczba osób opuszczających gminę była większa niż liczba osób napływających na jej teren. W latach 1994-2007 na skutek migracji liczba mieszkańców zmniejszyła się o 174 osoby, a więc średnioroczny spadek w tym okresie wynosił 12,4 osoby.

W analizowanym okresie ostatnich 14 lat odpływ zdecydowanie przeważał nad napływem ludności na teren gminy, tylko w roku 1996 i 1997 imigracja była wyższa niż emigracja co dało dodatnie saldo migracji na poziomie odpowiednio 3 i 7 osób. Największy napływ zanotowano w latach 1997 i 2007 - odpowiednio 88 i 87 osób. Najwyższy odpływ natomiast zanotowano w roku 1999 i 1994 – odpowiednio 95 i 94 osoby. Najwyższe ujemne saldo migracji zaobserwowano w roku 1994 -29 osób, co dało wskaźnik 5,6 ubywających osób na 1000 mieszkańców w ciągu roku. Natomiast najwyższe dodatnie saldo było w 1997 roku 7 osób, co dało wskaźnik 1,3 osoby przybywającej na 1000 mieszkańców gminy.

W ciągu analizowanego okresu zaznaczyły się różnice w kierunkach odpływu i napływu. W latach 1994-2001 i 2007 w kierunkach napływu na teren gminy przeważał napływ z innych obszarów wiejskich, a w latach 2002-2006 przeważał napływ z miast. Natomiast w kierunkach odpływu z gminy przeważał odpływ do miast, tylko w 1997 roku odpływ na inne tereny wiejskie był wyższy niż do miast. W ciągu całego tego okresu trzykrotnie wystąpił napływ do gminy z zagranicy – w latach 1999, 2002 i 2007 i było to odpowiednio 2, 1 i 3 osoby. Również trzykrotnie w latach 2001, 2006 i 2007 zanotowano odpływ na pobyt stały za granicę w liczbie odpowiednio 1, 3 i 2 osoby.

4.2. Bezrobocie i źródła utrzymania

Gmina Stolno w latach 1999–2003 i 2007 charakteryzowała się niższym od przeciętnego dla obszarów wiejskich województwa poziomem bezrobocia, natomiast w latach 2004-2006 poziom bezrobocia w gminie był wyższy. Największą liczbę osób bezrobotnych w analizowanym okresie odnotowano w

2005 roku – 612 osób, co stanowiło 19,2% mieszkańców w wieku produkcyjnym, a więc praktycznie co 5 osoba w gminie w wieku produkcyjnym była bezrobotna.

Zmiany wielkości bezrobocia w gminie Stolno i na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego

Bezrobocie w gminie Stolno		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
liczba bezrobotnych	gmina	439	513	546	549	570	607	612	486	260
liczba bezrobotnych kobiet	gmina	241	264	279	307	309	325	327	277	150
udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	gmina	15,6	17,9	18,6	18,3	18,5	19,2	19,2	15,2	8,1
	śr. woj.	15,1	16,8	18,6	19,5	19,2	18,3	17,0	14,6	11,2
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	gmina	54,9	51,5	51,1	55,9	54,2	53,5	53,4	57,0	57,7
	śr. woj.	55,3	54,9	52,9	51,4	51,9	52,7	54,5	58,4	62,4
udział bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	gmina	45,8	49,5	52,7	52,3	50,4	57,7	49,8	52,3	36,9
	śr. woj.	46,1	49,9	54,0	54,9	55,1	56,3	71,1	70,4	67,1
udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	gmina	26,9	20,7	22,2	15,5	16,1	13,0	15,2	12,1	19,2
	śr. woj.	25,0	21,2	21,6	18,5	16,8	16,4	15,4	15,5	16,2

Źródło: obliczenia własne na podst. danych US w Bydgoszczy oraz publikacji WUP w Toruniu

W 2007 roku w gminie znajdowało się bez pracy 260 osób, tj. 8,1% ludności w wieku produkcyjnym. W tym samym roku bezrobocie na obszarach wiejskich województwa wynosiło 11,2%. Spośród 260 bezrobotnych w gminie aż 150 stanowiły kobiety, a więc 57,7%. Jednak w tym samym czasie wśród bezrobotnych na obszarach wiejskich województwa kobiety stanowiły aż 62,4%.

Osoby pozostające bez pracy powyżej roku (tzw. bezrobocie długookresowe), stanowiły w gminie 36,9% ogółu bezrobotnych. Mimo że wskaźniki te są niższe od średniej dla województwa, to sytuacja ta dotyczyła 96 osób w gminie. W 2007 roku w porównaniu do lat 2002-2006 wzrósł w gminie udział osób bezrobotnych z prawem do zasiłku (w porównaniu z 2006 rokiem z 12,1% do 19,2%).

Warto zwrócić uwagę, że w najbliższych latach będzie zwiększała się liczba osób w wieku produkcyjnym, w związku z czym zwiększy się zapotrzebowanie na pracę.

Główne źródło utrzymania osoby to takie, które przynosi jej największy dochód. Pod tym względem sytuacja w gminie jest nieco mniej korzystna niż średnio w województwie. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku - 57,6% mieszkańców gminy utrzymywało się z pracy zarobkowej, 42,2% utrzymywało się z niezarobkowych źródeł (w tym: 21,6% z emerytury, 12,9% z renty, a 7,7% z innych np. z zasiłków). Głównie z pracy poza rolnictwem utrzymywało się 32,2 %, w tym z pracy na własny rachunek 2,3% ludności. Natomiast z pracy w rolnictwie utrzymywało się 25,4%.

4.3. Mieszkalnictwo

W 2006 roku ludność gminy Stolno zamieszkiwała 1318 mieszkań. W ich skład wchodziły łącznie 4952 izby. Własność gminy stanowiło 31 mieszkań, co dawało zaledwie 2,4 % wszystkich mieszkań. Powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania była niższa od średnich dla obszarów wiejskich województwa – w gminie Stolno wynosiła 75,3 m² wobec 80,9 m² na obszarach wiejskich województwa. Liczba izb przypadająca średnio na 1 mieszkanie również była niższa w gminie i wynosiła 3,76, a na terenach wiejskich województwa średnio 3,98. Wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców był w gminie mniej korzystny od średnich – w gminie Stolno wynosił 254 mieszkania, a średnio na obszarach wiejskich 271.

Zasoby mieszkaniowe gm. Stolno w latach 1999 - 2006 i na obszarach wiejskich województwa

zasoby mieszkaniowe		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
liczba mieszkań	gm. Stolno	1267	1268	1269	1260	1305	1309	1316	1318
	wieś woj.	256	256	256	257	268	270	271	271
liczba mieszkań na 1000 osób	gm. Stolno	242	241	241	245	254	252	256	254
	wieś woj.	256	256	256	257	268	270	271	271
śr. pow. użytkowa 1 mieszkania w m ²	gm. Stolno	66,8	66,9	67,0	75,3	74,9	75,1	75,2	75,3
	wieś woj.	69,2	69,4	70,0	79,7	80,0	80,3	80,7	80,9
liczba izb przypadająca śr. na 1 mieszkanie	gm. Stolno	3,54	3,54	3,55	3,77	3,75	3,75	3,76	3,76
	wieś woj.	3,70	3,70	3,71	3,96	3,95	3,96	3,97	3,98

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

W latach 1999-2006 liczba mieszkań w gminie wzrosła o 51 mieszkań, czyli o 4%. W ciągu tych 7 lat zwiększeniu uległa też średnia powierzchnia użytkowa mieszkań i liczba przypadających na nie izb.

W 2006 roku wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne było w gminie Stolno na zdecydowanie wyższym poziomie niż na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego - 97,3% mieszkań wyposażona była w wodociąg (średnio 92,3%), w 81,2% była łazienka (średnio 78%), 74,7% miało centralne ogrzewanie (średnio 66,9%), a 81,2% ustęp splukiwany (średnio 77,5%). Gmina nie jest wyposażona w gaz sieciowy.

4.4. Infrastruktura społeczna

Do najważniejszych obiektów infrastruktury społecznej, mających bardzo duży wpływ na jakość życia mieszkańców, należą obiekty z zakresu: oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury, placówki pocztowo-telekomunikacyjne i wyznaniowe.

W roku szkolnym 2007/2008 w gminie znajdowały się 4 szkoły podstawowe, do których uczęszczało 470 uczniów. Rozmieszczone były one w miejscowościach: Robakowo (177 uczniów), Stolno (125), Małe Czyste (99) i Wabcz (69). W gminie działają również 2 gimnazja: w Robakowie (110 uczniów) i w Stolnie (107).

Liczba uczniów w klasach szkół podstawowych oscyluje na zbliżonym poziomie (w klasach pierwszych uczyło się 64 uczniów, a w klasach 6 – 70 uczniów). Do pierwszych klas gimnazjów uczęszczało 78 uczniów, do klas drugich – 69, a do trzecich – 70 uczniów.

Szkoły ponadpodstawowe w gminie reprezentowane są przez: Zespół Szkół Centrum Kształcenia Praktycznego w Grubnie, w skład którego wchodzi – technikum o różnych profilach kształcenia, liceum ogólnokształcące, zasadnicza szkoła zawodowa, technikum uzupełniające. Ponadto przy Zespole Szkół działa 2-letnia szkoła policealna o profilu rolniczym.

W gminie są 2 ośrodki zdrowia – w Stolnie i Robakowie.

Obiekty kultu religijnego reprezentowane są przez kościoły i kaplice rzymsko-katolickie w miejscowościach: Małe Czyste, Wabcz, Sarnowo, Stolno, Cepno i Robakowo.

Instytucje finansowe reprezentowane są przez Bank Spółdzielczy w Chełmnie z oddziałem w Stolnie.

Świetlice gminne znajdują się w 8 miejscowościach: Cepno, Gorzuchowo, Paparzyn, Pilewice, Robakowo, Rybieniec, Wabcz i Sarnowo. Ponadto w Stolnie znajduje się: poczta, apteka, filia posterunku Policji, Gminna Biblioteka Publiczna. Cztery remizy strażackie zlokalizowane są w Małym Czystym, Paparzynie, Robakowie i Rybieńcu.

4.5. Podsumowanie

Gmina Stolno pod względem powierzchni należy do niedużych gmin woj. kujawsko-pomorskiego. Sieć osadniczą gminy tworzy 17 miejscowości wiejskich (wg Urzędu Gminy) wchodzących w skład 13 sołectw. Wsie w gminie są większe niż przeciętnie w województwie, ale ze względu na ich mniejszą ilość gęstość sieci osadniczej jest mniejsza od przeciętnej w województwie.

W gminie zaznacza się wyraźny spadek wielkości urodzeń, co jest wynikiem pogorszenia się sytuacji materialnej ludności i zmiany modelu polskiej rodziny. Zmniejszenie liczby urodzeń wpływa na zahamowanie wzrostu liczby mieszkańców w wyniku przyrostu naturalnego – w ostatnich latach jest on ujemny bądź nieznacznie wyższy od zera. W najbliższych latach można spodziewać się niewielkiego wzrostu liczby urodzeń ze względu na zwiększanie się liczby osób w wieku 20-29 lat (największy udział liczby urodzeń przypada na grupę ludności w tym wieku).

W wyniku spadku liczby urodzeń w gminie systematycznie zmniejszała się liczba dzieci - liczba najmłodszych dzieci w gminie jest o 47% mniejsza niż młodzieży w wieku 15 – 19 lat i o 43% mniejsza, niż młodzieży w wieku 10 – 14 lat. W najbliższych latach nastąpi więc spadek liczby dzieci w wieku szkolnym, co należy brać pod uwagę przy planowaniu liczby miejsc w szkołach.

Niekorzystny wskaźnik feminizacji (dużo niższy niż 100) w grupie wiekowej od 15 do 29 lat może powodować utrudnienie w zawieraniu małżeństw i wpływać na przyspieszenie starzenia się ludności (mniejsza liczba urodzeń) oraz powodować migracje.

W latach 1994-2007, w wyniku ruchów migracyjnych, liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 174 osoby, a więc średnioroczny spadek w tym okresie wynosił 12,4 osoby.

Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (czyli stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym) jest w gminie nieco mniej korzystny, niż średnio na wsiach województwa kujawsko-pomorskiego i w 2007 roku wynosił 59,8 (wobec 59,2).

Gmina charakteryzowała się w 2007 r. stosunkowo niskim poziomem bezrobocia, niższym od średniej dla obszarów wiejskich województwa. Niższy był udział bezrobotnych kobiet oraz udział osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (tzw. bezrobocie długookresowe). W najbliższych latach będzie zwiększała się liczba osób w wieku produkcyjnym (roczniki wchodzące na rynek pracy są liczniejsze od roczników osiągających wiek emerytalny), w związku z czym zwiększy się zapotrzebowanie na pracę.

W latach 1999-2006 liczba mieszkań w gminie zwiększyła się o 4%, a w tym samym czasie na obszarach wiejskich województwa o 7%. Inne wskaźniki takie jak liczba mieszkań na 1000 osób, średnia powierzchnia użytkowa w mieszkaniu, czy liczba izb przypadająca średnio na 1 mieszkanie również są mniej korzystne od średnich wojewódzkich. Natomiast na wyższym poziomie znajduje się wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarne.

5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz.1568) przy sporządzaniu i aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad obiektami zabytkowymi. W studium uwzględnia się problematykę dotyczącą ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz obszarów chronionych. W studium ponadto ustala się strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących

się na tym obszarze zabytków, szczegółowo określone ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzjami o warunkach zabudowy i decyzjami o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Dziedzictwo kulturowe to zasób rzeczy nieruchomości i ruchomych wraz ze związanymi z nimi wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej dla dobra społecznego i jego rozwoju oraz przekazania następnym pokoleniom z uwagi na wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne. Dziedzictwo kulturowe ma znaczenie dla tożsamości, ciągłości rozwoju społecznego, politycznego i kulturalnego, upamiętniania zdarzeń, kultywowania poczucia piękna oraz wspólnoty cywilizacyjnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne - np. artefakt) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną. Formami ochrony prawnej zabytków są wpisy do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego lub ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na podstawie wcześniej sporządzanych gminnych i wojewódzkich ewidencji zabytków.

Obecnie obowiązuje podział na:

- **zabytki nieruchome** – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- **zabytki ruchome** – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
- **zabytki archeologiczne** - zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

W myśl przepisów ochronie i opiece podlegają m.in.:

- zabytki nieruchome, takie jak krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- zabytki ruchome takie, jak; dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- zabytki archeologiczne takie, jak; pozostałości terenowe osadnictwa pradziejowego i historycznego, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytki przyrody) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

Formami ochrony zabytków, wynikającymi z przepisów, są;

- 1.wpis do rejestru zabytków
- 2.uznanie za pomnik historii
- 3.utworzenie parku kulturowego
- 4.ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Działalność służb konserwatorskich i planowania przestrzennego w zakresie ochrony i rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych opiera się przede wszystkim na rozpoznaniu i określeniu obszarów, które stanowią przedmiot ochrony konserwatorskiej, sprawowanej w oparciu o wytyczne konserwatorskie, znajdujące odbicie w studiach uwarunkowań, planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Podstawowym elementem wytycznych konserwatorskich jest ustalenie obszaru, podlegającego ochronie, a więc wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej. Wyznaczenie stref odbywa się w oparciu o analizę stanu istniejącego, przekazów historycznych, kartograficznych i ikonograficznych.

RYS HISTORYCZNY GMINY STOLNO

Objęty Studium obszar gminy posiada bardzo wczesne ślady osadnictwa z neolitu. We wczesnym średniowieczu tereny włączone były w obszar państwa polskiego, w którym następowała regulacja terytorialna i rozwój grodów obronnych, wśród których wymieniany jest Wabcz. W początkach drugiego tysiąclecia struktury administracji kościelnej w postaci parafii generowały powstawanie skupisk ludności wiejskiej. Wiek XIII był czasem dynamicznego rozwoju Ziemi Chełmińskiej należącej do Księstwa Mazowieckiego. Osadzenie przez Konrada Mazowieckiego rycerzy zakonu krzyżackiego, zarządzającego terenem przez 200 lat, spowodowało planową akcję osadniczą na tym terytorium. Większość wsi gminy posiada rodowód XIII-wieczny. Na mocy Pokoju Toruńskiego tereny weszły w skład Prus Królewskich wcielonych do Korony. Część dóbr należała wówczas do biskupów chełmińskich. W wieku XVII-tym przeszły tędy pustoszące najazdy szwedzkie. Wiek XVIII to czas regresu związanego z wojną północną.

W wyniku rozbiorów Polski od 1773r Ziemia Chełmińska znalazła się pod zaborem pruskim. W latach 1807-1815 dawne województwo chełmińskie weszło w skład Księstwa Warszawskiego, o później ponownie powróciło do Prus.

Po I wojnie utworzono woj. pomorskie, w skład którego weszły tereny gminy Stolno. W czasie II wojny zaś wcielono je do Rzeszy Niemieckiej.

Po wojnie teren należał do 1950r do woj. pomorskiego, następnie do bydgoskiego, a od 1975r do toruńskiego. Obecna przynależność do woj. kujawsko-pomorskiego datuje się od 1999r.

W niniejszym rozdziale przedstawimy powstałe w ciągu wieków zasoby kulturowe gminy Stolno, mające znaczenie dla kulturowej tożsamości terenu i planowania przestrzennego, pogrupowane funkcjonalnie dla klarowności prezentacji.

5.1. UKŁADY PRZESTRZENNE RURALISTYCZNE

Zdecydowana większość miejscowości w gminie posiada długi rodowód historyczny, w przewadze średniowieczny. W wyniku przemian dziejowych jedynie w części z nich zachowały się czytelne do czasów obecnych historyczne układy przestrzenne. Do takich wartościowych miejscowości należy zaliczyć:

1. Robakowo

Wieś leżąca przy drodze odchodzącej w Paparzynie na pd.-wsch. od traktu Stolno-Grudziądz, pierwotnie rycerska, później szlachecka.

W dokumentach wzmiankowana po raz pierwszy w 1499 r. Wówczas należała do rodu Robakowskich. Od 1509 r. przejęli ją Sokołowscy.

W 1876 r. przejął ją Teodor Stule w ramach pruskiej akcji osadniczej.

W 1904 r. posiadłość ziemską w Robakowie kupiła Królewsko-Pruska Komisja Osiedleńcza i po rozparcelowaniu osadziła chłopów niemieckich. W wyniku traktatu wersalskiego od 1923 r. właścicielem gruntów w Robakowie został Skarb Państwa Polskiego. Wówczas przeprowadzono kolejną parcelację. Resztówkę z dworem i parkiem objął dzierżawca.

Historyczny układ przestrzenny wielodrożnicowy, jeszcze czytelny w terenie, znacznie przekształcony.

2. Stolno

Wieś leżąca na skrzyżowaniu dróg Toruń–Chełmno-Grudziądz, o rodowodzie średniowiecznym, wzmiankowana w 1301 r. pod nazwą Stolen, potem w 1400 Stoelen, Stoklyn. Do 1301 r. w dobrach krzyżackich komturii starogrodzkiej, od 1423 r. własność rycerska, licząca 10 łanów. W wieku XVI majątek był własnością szlachecką należąca kolejno do Kalcksteinów, Wolskiego, Gronczewskich, Kalkszteyn-Stolińskiego, Tucholka, Zielińskich, Gostomskiego, Ginterów, Strubinga. W r. 1947 obszar dworski Stolna przejął Skarb państwa.

Układ wsi wielodrożnicowy, powiązany z rozwidleniem traktów. Prezentowany w przekazach kartograficznych układ przestrzenny czytelny współcześnie w terenie.

Zasadniczym akcentem przestrzennym jest zespół podworski z parkiem i pozostałościami folwarcznymi.

3. Sarnowo

Wieś o średniowiecznych korzeniach osadniczych powiązana z istniejącym w średniowieczu zamkiem rycerskim rodu Świnków.

Wzmiankowana w 1340 r. W 1438 r. stanowiła własność zakonu, w wieku XVI kapituły chełmińskiej. W 1570 r. do wieku XVII wzmiankowana jako własność Głuchowskich.

Układ przestrzenny jednopasmowy.

4. Wabcz

Jedna z najstarszych osad na Ziemi Chełmińskiej, o czym świadczy grodzisko, wymieniana w źródłach od 1222 r., w czasach krzyżackich wieś czynszowa, od 1466 własność królewska, a od 1516 r. dobra szlacheckie. Część historyczna usytuowana w rozwidleniu dróg, przy trakcie Stolno - Grudziądz. Dominujące akcenty to zespół dworski z częścią gospodarczą oraz położony na wzgórzu, po zachodniej stronie drogi do Grudziądza, XIII-wieczny kościół św. Bartłomieja z cmentarzem przykościelnym i plebanią.

Historyczny układ przestrzenny wielodrożnicowy, z zasadniczą częścią pasmowo rozciągniętą w kierunku wschodnim.

Współcześnie rozwija się wzdłuż drogi do Grudziądza.

Układ utrwalony w przekazach kartograficznych czytelny w terenie.

5. Małe Czyste

Wieś o średniowiecznym rodowodzie, wzmiankowana w dokumentach od w. XV. Nazwy historyczne: Cist, Cist, Schiste zum Rhein. Parafia erygowana w czasach polskich. Wzmiankowany w 1285 r. kościół powstał z inicjatywy benedyktynek chełmińskich.

Element dominujący przestrzennie stanowi gotycki kościół we wschodniej części wsi.

Wieś powiązana topograficznie z dwoma jeziorami po stronie wschodniej, rozwijająca się jednopasmowo po obu stronach drogi do Małego Czystego.

Układ utrwalony w przekazach kartograficznych czytelny w terenie.

5.2. ZABYTKI SAKRALNE

Do grupy tej zaliczyć należy kościoły, kaplice wraz z obiektami towarzyszącymi, takimi jak plebanie i cmentarze przykościelne, grzebalne wszystkich wyznań, czynne i nieczynne. Są to obiekty o wybitnej wartości zabytkowej oraz walorach urbanistycznych i krajobrazowych, podlegające ochronie konserwatorskiej wraz z otoczeniem. Cmentarze dodatkowo jako miejsca pochówku, miejsca pamięci i pomniki historyczne podlegają ochronie w ramach ustawy z 31.01.1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (D.U. 00.23.295).

KOŚCIOŁY I OBIEKTY TOWARZYSZĄCE

Sarnowo - kościół par. pw. św. Marcina z XIV wieku, gotycki, z kamienia polnego, przebudowywany w XIX i XX w., z plebanią z II poł. XIX w. nr 25, dz.141,

Wabcz - kościół par. pw. Św. Bartłomieja z końca XIII wieku ze średniowiecznym cmentarzem przykościelnym, otoczonym kamiennym murem, z plebanią i organistówką, ze starodrzewiem porastającym teren. W centrum wsi, na wzgórzu.

Kościelny zespół przestrzenny posiada wybitne walory zabytkowe i krajobrazowe

Wielkie Czyste - kościół par. pw. św. Katarzyny z 3 ćw. XIII w., wzmiankowany w wieku XV, gotycki, z kamienia polnego. Po pożarze w 1914 r. odbudowany, powiększony o prezbiterium i zakrystię.

CMENTARZE

cmentarze grzebalne czynne i nieczynne

Małe Czyste - dawny cmentarz ewangelicki z poł. XIX w., nieczynny,

Obory - dawny cmentarz ewangelicki z pocz. XX w., nieczynny,

Paparzyn - dawny cmentarz rodowy z poł. XIX w., nieczynny,

Rybieńec - dawny cmentarz rodowy z XIX w. nieczynny, na terenie parku Podworskiego,

Stolno - dawny cmentarz rodowy z kon. XIX w., nieczynny, na terenie parku podworskiego,

Trzebiełuch - dawny cmentarz ewangelicki z pocz. XX w., nieczynny,

Wabcz - cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, z kon. XIX w. z kaplicą cmentarną, czynny,

- Wichorze** - dawny cmentarz rodowy z 2 ćw. XIX w., w parku dworskim, nieczynny,
- Wichorze** - dawny cmentarz ewangelicki z pocz. XX w., nieczynny,
- Wielkie Czyste** - dawny cmentarz choleryczny z kon. XIX w., nieczynny,
- Wielkie Czyste** - cmentarz par. rzymsko-katolicki z pocz. XX w., czynny,

5.3. ZESPOŁY DWORSKO-PARKOWE, PAŁACOWO-PARKOWE I FOLWARCZNE

Cepno – (sołectwo Cepno) zespół folwarczny z 2 poł. XIX w. z zabudowaniami gospodarczymi, rządówką, zadrzewieniem parkowym, stawem, 4 budynkami z kolonii mieszkalnej.

Gorzuchowo - (sołectwo Gorzuchowo) założenie dworsko-parkowe z folwarkiem z 2 poł. XIX w. Założenie dawniej obejmowało obszerny folwark, dwór położony na wzniesieniu oraz park i ogród leżący na południowo-zachodnim i zachodnim stoku wzgórza. Powierzchnia parku zajmuje ok. 1,04 ha, w skład drzewostanu wchodzi m.in. takie gatunki jak: lipa drobnolistna, grab pospolity, klon pospolity, dąb szypułkowy. Park pod nr A/293 wpisany jest do rejestru zabytków.

Grubno - (sołectwo Grubno) zespół dworsko-parkowy z 2 poł. XIX w., wpisany do rejestru zabytków pod nr A/139/1-2. Usytuowany po wschodniej stronie drogi z Torunia do Chełmna. W l. 1863-1909 właścicielem majątku był Carl Gustaw Ruporti. Założenie posiada dużą wartość krajobrazową ze względu na zróżnicowaną rzeźbę terenu, ciekawy układ kompozycyjny oraz bogaty pod względem gatunków starodrzew. Powierzchnia parku ogółem zajmuje 11,5 ha; drzewostan stanowią w większości drzewa liściaste m.in. takie gatunki jak lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, klon pospolity i grab pospolity. Na pn-wsch. skraju parku budynek dawnej rządówki.

Kobyły (sołectwo Stolno) Założenie pałacowo-parkowe z folwarkiem z 2 poł. XIX w. W skład zespołu wchodzi: pałac z ok. 1870 r., zabudowania gospodarcze z kon. XIX w. Wokół podwórza (spichlerz, owczarnia, kuźnia oraz czworak z 1887 r.), park typu krajobrazowego ze stawem oraz ogrodem użytkowym. Powierzchnia parku ogółem zajmuje 2,3 ha; drzewostan stanowią m.in. takie gatunki jak: klon pospolity, jesion wyniosły, lipa drobnolistna, wiąz polny i robinia akacjowa. Park wpisany do rejestru zabytków pod nr A/295.

Kłęczkowo (sołectwo Trzebiełuch) założenie dworsko-parkowe z folwarkiem, dwór z XVIII w. o skromnych cechach klasycystycznych, park typu krajobrazowego z poł. XIX w. Założenie ma kształt wydłużonego prostokąta na osi północny zachód – południowy wschód; od południowego wschodu przylega do szosy Stolno – Grudziądz. Dwór usytuowany jest w południowo-wschodniej części założenia, do niego prowadzi szeroki podjazd o kształcie podkowy. W północno-zachodnim skraju parku zachowała się fragmentarycznie szeroka aleja lipowa przecinająca cały obszar parku wzdłuż osi południowy zachód – północny wschód. Ogółem powierzchnia parku zajmuje 2,45 ha; drzewostan parku stanowią drzewa liściaste i iglaste, m. in. takie gatunki jak: jarząb pospolity, lipa drobnolistna, klon pospolity, modrzew europejski i topola czarna. Teren parku wpisany do rejestru zabytków pod nr A/294. Z zabudowań dawnego folwarku zachował się jedynie budynek magazynu (najprawdopodobniej d. spichlerz).

Ludwikowo (sołectwo Cepno) zespół folwarczny z pocz. XX w., z budynkami gospodarczymi wokół podwórza;

Łyniec (sołectwo Wabcz) założenie dworsko-parkowe z folwarkiem z poł. XIX w. W skład zespołu wchodzi dwór o skromnych cechach klasycystycznych, budynki gospodarcze, budynek mieszkalny z dawnej kolonii oraz park typu krajobrazowego. Ogółem powierzchnia parku zajmuje 2,55 ha; drzewostan stanowią drzewa liściaste, głównie klon jawor, jesion wyniosły oraz robinia akacjowa. Park objęty jest wpisem do rejestru zabytków. Nr rejestru zab. A/296 dec.z06.03.1985 r.

Obory (sołectwo Obory) zespół podworski z parkiem typu krajobrazowego oraz folwarkiem z 2 poł. XIX w. we wsi o korzeniu średniowiecznym, rycerskim. W XVII-tym wieku były to dobra szlacheckie rodziny Oborskich, w II poł.XIX-go A. Trembeckiego. Założenie podworskie rozplanowane było po obu stronach drogi z Linowca do Paparzyna. Po stronie wschodniej drogi pozostałości założenia dworsko parkowego z budynkiem szkolnym w jego obszarze, a po stronie drogi zachodniej pozostałości folwarku.

Pilewice (sołectwo Pilewice) – park podworski, typu krajobrazowego z poł. XIX w., najprawdopodobniej został założony, kiedy właścicielem dóbr był Leon Laurentius Thomas Działowski. Dwór oraz zabudowania folwarczne nie zachowały się do dzisiejszych czasów. Na podstawie zachowanych fundamentów można wskazać lokalizację d. dworu. Ogółem powierzchnia parku zajmuje 2,5 ha; drzewostan parku

stanowią wyłącznie gatunki liściaste, takie jak jesiony wyniosłe, lipy drobnolistne, wiązy szypułkowe, graby pospolite.

Paparzyn (sołectwo Paparzyn) – park podworski, typu krajobrazowego z 2 poł. XIX w. W 1856 r. właścicielem majątku był v. Stolle, a od 1885r. do 1945 r. - Max Reichel. Do dzisiejszych czasów nie przetrwał dwór i zabudowa folwarczna. Po rozebranych w 1980 r. dworze pozostały jedynie fundamenty; zachowane zdjęcie z 1975 r. przedstawia jak wyglądał (w dokumentacji parkowej w WUOZ w Toruniu). Założenie zlokalizowane jest przy rozwidleniu dróg prowadzących – na południowy zachód do Gorzuchowa i Plemiąt, a na północ do Wielkich Łunaw; brukowany podjazd prowadzi do miejsca gdzie dawniej znajdował się dwór. Ogółem powierzchnia parku zajmuje 4,9 ha; drzewostan parku jest urozmaicony, występuje m.in. świerk pospolity, jesion wyniosły, brzoza brodawkowata oraz dąb czerwony.

Robakowo (sołectwo Robakowo) – założenie dworko-parkowe z 2 ćw. XIX w., posiada dużą wartość krajobrazową ze względu na ciekawy układ kompozycyjny, występujący starodrzew oraz położenie. Park typu krajobrazowego o powierzchni zajmującej 13,3 ha, usytuowany na zboczu skarpy, nad jeziorem; dwór o skromnych cechach klasycystycznych z podjazdem na osi w kształcie prostokąta. Drzewostan parku stanowią drzewa liściaste i w mniejszości iglaste, m. in. takie gatunki jak: jesion wyniosły, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, żywotnik zachodni.

Rybieńiec (sołectwo Robakowo) – założenie pałacowo-parkowe z folwarkiem z poł. XIX w. Droga dojazdowa do pałacu usytuowana jest od zachodu, prowadzi poprzez murowaną bramę, kończy się brukowanym podjazdem przed elewacją południową pałacu. W części południowej założenia, w miejscu dawnego folwarku, zlokalizowane jest podwórze. Od zachodniego szczytu pałacu przebiega droga przecinająca cały teren parku z południa na północ. W północno-wschodnim narożniku parku znajduje się cmentarz rodowy. Ogółem powierzchnia parku zajmuje 4,05 ha; w zadrzewieniu dominuje klon pospolity, grab pospolity oraz jesion wyniosły.

Stolno (sołectwo Stolno) – zespół podworski z 2 poł. XIX w., usytuowany w rozwidleniu dróg prowadzących do Rybieńca i Wabcza. Południową część założenia zajmuje sektor gospodarczy. Z dawnych zabudowań folwarcznych zachował się spichlerz i budynek mieszkalny przy północno-wschodniej części podwórze. Park rozciąga się na zboczu skarpy, po północnej stronie części gospodarczej. W zachodniej części parku, dwie ścieżki prowadzą w kierunku grobowca rodzinnego

Strübingów (od 1855 r. majątek w Stolnie posiadał Otto Strübing z żoną Therese z d. Hildebrand). Wschodnią część parku stanowi czytelne wnętrze parkowe, południową część – rozległa polana zamknięta pasem drzewostanu – lip, dębów, klonów i jesionów. Z południowego-wschodu skraju polany rozciąga się widok na łąki i staw leżący poza wschodnimi granicami parku. Ogółem powierzchnia parku zajmuje 1, 8 ha; w zadrzewieniu dominuje klon pospolity i wiąz szypułkowy, a także dąb szypułkowy.

Wabcz (sołectwo Wabcz) – założenie dworsko-parkowe (wpisane do rejestru zabytków pod nr A/472 dnia 06.03.1985 r.) wraz z folwarkiem z 2 poł. XIX w. Wjazd na teren założenia usytuowany jest od północnego zachodu, prowadzi na podwórze gospodarcze z zachowanym XIX-wiecznym spichlerzem i gorzelnią. Dawny dziedziniec folwarczny oddzielony od założenia dworsko-parkowego ceglany murem z kutą, metalową bramą. Dwór usytuowany jest na skarpie. Na wschód od dworu rozciągają się warzywniki i sad. Główne wnętrze parkowe występuje na osi fasady dworu. Przez główne wnętrze parkowe przebiega oś widokowa w kierunku położonego po zachodniej stronie drogi do Grudziądza – kościoła. Na skraju Zach. parku historyczna kapliczka. Ogółem powierzchnia parku zajmuje ok. 2,5 ha; drzewostan stanowią m.in. takie gatunki jak jesion wyniosły, wiąz polny, kasztanowiec biały, lipa drobnolistna i robinia akacjowa.

Trzebiełuch (sołectwo Trzebiełuch) – założenie dworsko-parkowe (adres Trzebiełuch nr 15, dz. 10/6); dwór powstał na przełomie XVIII i XIX w., park typu krajobrazowego w 2 poł. XIX w. Pierwotnie na zabudowę obszaru dworskiego składały się: dwór, 2 budynki gospodarcze na południowy wschód od dworu oraz budynki sektora gospodarczego usytuowane na północny wschód od dworu, otoczone niewielkim ogrodem użytkowym. Drzewostan parku w dużym stopniu uległ zniszczeniu. Cała zachodnia część zespołu pozbawiona jest drzew. Zachowały się pojedyncze okazy starodrzewia.

Wichorze (sołectwo Wichorze) – zespół dworsko-parkowy, wpisany do rejestru zabytków pod nr A/69/1-8. W skład założenia wchodzi: dwór z 1788 r. z oficyną, park typu krajobrazowego z 1 poł. XIX w., gorzelnia, dom gorzelniany, spichlerz, stajnia z oborą, lodownia, silosy, podwórze gospodarcze, zachowana część muru ogrodzeniowego oraz sieć brukowanych dróg. W l. 1788-1945 majątek był w posiadaniu niemieckiej rodziny Loga. Założenie posiada dużą wartość krajobrazową

ze względu na kompozycję, drzewostan i walory krajobrazowe wynikające z zróżnicowanej rzeźby terenu i położenia nad brzegiem niewielkiego jeziora. Ogółem powierzchnia parku zajmuje ok. 6,8 ha, drzewostan w większości składa się z drzew liściastych, występuje klon pospolity, kasztanowiec biały i lipa drobnolistna.

5.4. ZABYTKI TECHNIKI I KULTURY MATERIALNEJ

- Cepno** - nr 8, dz. nr 13, dworzec kolejowy z budynkami towarzyszącymi z ok. 1883 r.
- nr 22, dz. nr 117/11, dworzec kolejowy z budynkami towarzyszącymi z ok. 1883 r, przebudowywany 1912
- Obory** - nr 17, dz. 53/2, kuźnia z I poł. XIX w.
- Stolno** - nr 4, dz. 124/7, dawna mleczarnia z pocz. XX w.
- Sarnowo** - nr 21, dz. 141, młyn z II poł. XIX w.
- Paparzyn** - dz. 231/2, dawny młyn z III ćw. XIX w.
- dz. 233, zespół gorzelni z III ćw. XIX w.

5.5. SZKOŁY I ZESPOŁY POSZKOLNE

- Małe Czyste** - nr 33, dz. 394/1, szkoła z pocz. XX w.
- Obory** - nr 19, dz. 59/2, d. szkoła z budynkiem gospodarczym z pocz. XX w.
- Robakowo** - nr 9, dz. 69/3, d. szkoła z budynkiem gospodarczym z pocz. XX w.
- Sarnowo** - nr 17, dz. 41, d. szkoła ewangelicka z budynkiem gospodarczym
- Wabcz** - nr 57, dz. 40/2, d. szkoła z pocz. XX w., Pd. str. placu kościelnego, budynek szkoły z 4 ćw. XIX, pn str. placu kościelnego, d. szkoła, bud. klasycystyczny z pocz. XIX w.

5.6. ZABYTKI ARCHITEKTURY OBRONNEJ

W obszarze gminy Stolno leży część zespołu fortyfikacji Twierdzy Chełmno, tzn. 6 fortów, magazyny amunicji w Grubnie, drogi rokadowe, ciągi rokadowe i drogi forteczne we wsiach Rybieniec, Stolno, Małe Czyste.

Twierdza Chełmno to pierścień forteczny, oparty o krawędź doliny Wisły, o długości ok. 14 km. Składa się z 30 obiektów, w tym 8 fortów, 10 schronów pieszych, 2 baterii artyleryjskich i 10 schronów amunicyjnych. Wzniesiono je w latach 1901-1914. Obiekty powiązane są siecią dróg funkcyjnych. Zachowały się w dobrym stanie.

Zespół z racji wysokiej wartości zabytkowych, naukowych i walorów krajobrazowych objęty jest ochroną konserwatorską w postaci wpisu do rejestru zabytków- nr A/344 z 14.02.1980 r.

5.7. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Na terenie gminy istnieją dwa stanowiska archeologiczne o formach eksponowanych w terenie. Są to **grodziska w Sarnowie i Wabczu** . Oba są objęte pełną ochroną w postaci wpisu do rejestru.

Ponadto jest 352 stanowisk nie eksponowanych w terenie, rozpoznanych w ramach AZP. Są to obszary zastrzeżone do obserwacji archeologicznych. Ich lokalizacja przedstawiona jest w załączniku graficznym.

Poza zabytkami wymienionymi w prezentowanych grupach funkcjonalnych gmina posiada jeszcze inną zabudowę historyczną, w znacznej części mieszkalną, ujętą w ewidencji. Dla pełnego, aktualnego poznania zasobów zabytkowych należy sprawdzać spis zabytków rejestrowych i spis wojewódzkiej ewidencji zabytków, prowadzone przez WUOZ w Toruniu.

GMINA STOLNO, POW. CHEŁMIŃSKI **Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków** **(stan na 03.11.2008 r.)**

STOLNO	GORZUCHOWO	Park o pow. 1,04 ha	poł. XIX w.	09.09.1985.	A/293	d. nr woj. toruńskiego 488
	GRUBNO	Zespół dworsko-parkowy – park o pow. 11,5 ha	XVIII/XIX w.	06.11.1989.	A/139/1	d. nr woj. toruńskiego 591
	GRUBNO	j.w. – pałac	j.w.	j.w.	A/139/2	j.w.
	KŁĘCZKOWO	Park o pow. 2,45 ha	poł. XIX w.	17.06.1985.	A/294	d. nr woj. toruńskiego 478
	KOBYŁY	Park o pow. 2,3 ha	2 poł. XIX w.	06.03.1985.	A/295	d. nr woj. toruńskiego 468
	ŁYNYEC	Park o pow. 2,55 ha	1 poł.	06.03.1985.	A/296	d. nr woj. toruńskiego 467
	MAŁE CZYSTE	Zespół fortyfikacji Twierdzy Chełmno – fort III		14.02.1980	A/344	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – fort IV Nałęcz zach.	1 ćw. XX w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron piechoty UR-2	j.w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron piechoty UR-3	j.w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron piechoty IR-3	j.w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron piechoty	j.w.	j.w.	j.w.	

		IR-4				
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron amunicyjny M-6	j.w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron amunicyjny M-7	j.w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – schron amunicyjny M-8	j.w.	j.w.	j.w.	
	MAŁE CZYSTE	j.w. – bateria I	j.w.	j.w.	j.w.	
	RYBIENIEC	Zespół fortyfikacji Twierdzy Chełmno – fort VI	j.w.	j.w.	j.w.	
	RYBIENIEC	j.w. – fort VII	1 ćw. XX w.	j.w.	j.w.	
	RYBIENIEC	j.w. – schron piechoty UR-4	j.w.	j.w.	j.w.	
	RYBIENIEC	j.w. – schron piechoty IR-6	j.w.	j.w.	j.w.	
	SARNOWO	Kościół paraf. p.w. Św. Marcina z urządzeniem wnętrza	XIV, XX w.	30.11.1929.	A/291	d. nr woj. toruńskiego A/20/18
	SARNOWO	Grodzisko		11.12.1968.	C/85	d. nr woj. toruńskiego C/98/45
	STOLNO	Zespół fortyfikacji Twierdzy Chełmno – fort V	1 ćw. XIX w.	14.02.1980.	A/344	
	STOLNO	j.w. – schron piechoty IR-5	j.w.	j.w.	j.w.	
	STOLNO	j.w. – schron amunicyjny M-9	j.w.	j.w.	j.w.	
	STOLNO	j.w. – schron amunicyjny M-10	j.w.	j.w.	j.w.	
	STOLNO	j.w. – bateria II	j.w.	j.w.	j.w.	
	WABCZ	Kościół paraf. p.w. Św. Bartłomieja z urządzeniem wnętrza	pocz. XIV w.	30.11.1929.	A/292	d. nr woj. toruńskiego A/24/22
	WABCZ	Park o pow. 2,5 ha	k. XIX w.	06.03.1985.	A/141	d. nr woj. toruńskiego 472
	WABCZ	Grodzisko		14.09.1965.	C/12	d. nr woj. toruńskiego C/1/1
	WICHORZE	Zespół dworsko-parkowy – dwór z oficyną	1788	22.10.1997.	A/69/1	d. nr woj. toruńskiego A/698/1
	WICHORZE	j.w. – park o pow. 6,8 ha	XIX w.	j.w.	A/69/2	j.w. A/698/2
	WICHORZE	j.w. - gorzelnia	1875	j.w.	A/69/3	j.w. A/698/3
	WICHORZE	j.w. – dom gorzelnianego	XVIII/XIX w.	j.w.	A/69/4	j.w. A/698/4
	WICHORZE	j.w.- spichlerz	1890	j.w.	A/69/5	j.w. A/698/5
	WICHORZE	j.w. – stajnia z oborą	1880	j.w.	A/69/6	j.w. A/698/6
	WICHORZE	j.w. - lodownia	pocz. XIX w.	j.w.	A/69/7	j.w. A/698/7
	WICHORZE	j.w. - silosy	1935	j.w.	A/69/8	j.w. A/698/8
	WICHORZE	j.w.-podwórze gospodarcze, zachowana część muru ogrodzeniowego, sieć brukowanych dróg		j.w.	A/69/1-8	j.w. A/698/1-8
	WIELKIE CZYSTE	Kościół paraf. p.w. Św. Katarzyny	3 ćw. XIX w., 1877, 1925	25.05.1984.	A/121	d. nr woj. toruńskiego 438

GMINA STOLNO, POW. CHEŁMIŃSKI
Zabytki nieruchome wpisane do ewidencji
(stan na 03.11.2008 r.)

poza prezentowanymi zespołami dworsko-parkowymi i cmentarzami

I.p.	obiekt	adres	miejsowość	nr działki	datowanie
1.	dworzec kolejowy	Cepno 8	Cepno	13	ok. 1883 r.
2.	dom tzw. „poniatówka”	Grubno 17	Grubno	13/1	lata 30-te XX w.
3.	dom	Małe Czyste nr 8	Małe Czyste	67/10	k. XIX w., przebudowany
4.	dom	Małe Czyste nr 12	Małe Czyste	217	XIX/XX w.
5.	budynek inwentarski	Małe Czyste nr 12	Małe Czyste	217	XIX/XX w.
6.	dom	Małe Czyste nr 23	Małe Czyste	243	XIX w.
7.	dom	Małe Czyste nr 29	Małe Czyste	280/7	2 poł. XIX w., przebudowany
8.	szkoła	Małe Czyste nr 33	Małe Czyste	394/1	pocz. XX w.
9.	dom	Małe Czyste nr 35	Małe Czyste	291	k. XIX w.
10.	dom	Małe Czyste nr 42	Małe Czyste	463	k. XIX w., przebudowany
11.	budynek inwentarski	Małe Czyste nr 42	Małe Czyste	463	1909 r.
12.	dom	Małe Czyste nr 46	Małe Czyste	540	k. XIX w.
13.	dom	Wielkie Czyste nr 1	Małe Czyste	501/1	XIX w., przebudowany
14.	dom	Wielkie Czyste nr 3	Małe Czyste	507/1	XIX w.
15.	dom	Wielkie Czyste nr 4 i nr 4a	Małe Czyste	547/1, 548/1	k. XIX w., przebudowany
16.	dom	Wielkie Czyste nr 7	Małe Czyste	553	1 poł. XIX w.
17.	dom	Wielkie Czyste nr 8	Małe Czyste	554	1 poł. XIX w.
18.	plebania	Wielkie Czyste nr 10	Małe Czyste	551	2 poł. XIX w.
19.	dom przy plebani	Wielkie Czyste nr 10	Małe Czyste	551	XIX/XX w.
20.	budynek gospodarczy	Wielkie Czyste nr 10	Małe Czyste	551	2 poł. XIX w.
21.	dom	Wielkie Czyste nr 45	Małe Czyste	539	pocz. XX w.
22.	dom	Wielkie Czyste	Małe Czyste	567	XIX w.
23.	dom	Zakrzewo 10	Małe Czyste	92/2	k. XIX w.
24.	dom	Obory nr 5	Obory	37	XIX/XX w.
25.	dom wraz z budynkiem inwentarzowym	Obory nr 7	Obory	26/5	pocz. XX w.
26.	dom	Obory nr 8	Obory	71/2	pocz. XX w.
27.	kuźnia	Obory nr17	Obory	53/2	1 poł. XIX w., przebudowany
28.	szkoła	Obory nr19	Obory	59/2	pocz. XX w.
29.	budynek gospodarczy przy d. szkole	Obory nr 19	Obory	59/2	pocz. XX w.
30.	budynek mieszkalno- inwentarski	Obory nr 21	Obory	54/2	k. XIX w.
31.	dom	Obory nr 23	Obory	69	k. XIX w.

32.	dom	Obory nr 24	Obory	56	pocz. XX w.
33.	budynek inwentarski	Obory nr 24	Obory	56	k. XIX w.
34.	dom	Obory nr 25	Obory	45/1	pocz. XX w.
35.	dom	Obory nr 27	Obory	121/1	1 poł. XX w.
36.	dom	Obory nr 31	Obory	66/2	1 ćw. XX w.
37.	dom	Obory nr 32	Obory	65/3	pocz. XX w.
38.	dom	Obory nr 33	Obory	50	1908 r.
39.	dom	Obory nr 37	Obory	78/19	pocz. XX w.
40.	budynek gospodarczy (ob. świetlica wiejska)	Obory	Obory	68	1 poł. XX w., przebudowany
41.	d. młyn	Papierzyn	Papierzyn	231/2	3 ćw. XIX w.
42.	dom w zespole gorzelni	Papierzyn nr 17	Papierzyn	233	3 ćw. XIX w.
43.	dom w zespole gorzelni	Papierzyn nr 17	Papierzyn	233	3 ćw. XIX w.
44.	dom	Robakowo nr 1	Robakowo	137	lata 20-te XX w.
45.	dom	Robakowo nr 4	Robakowo	141	pocz. XX w.
46.	szkoła	Robakowo nr 9	Robakowo	69/3	pocz. XX w.
47.	budynek gospodarczy przy szkole	Robakowo nr 9	Robakowo	69/3	pocz. XX w.
48.	dom	Robakowo nr 10	Robakowo	146	pocz. XX w.
49.	dom	Robakowo nr 14	Robakowo	199	pocz. XX w.
50.	dom wraz z częścią inwentarską	Robakowo nr 16	Robakowo	207	pocz. XX w.
51.	dom	Robakowo nr 20	Robakowo	209	pocz. XX w.
52.	dom	Robakowo nr 28	Robakowo	131/2	pocz. XX w.
53.	dom	Robakowo nr 31	Robakowo	218/1	1 poł. XX w.
54.	dom	Robakowo nr 32	Robakowo	120	pocz. XX w.
55.	dom wraz z budynkiem inwentarskim	Sarnowo nr 6	Sarnowo	89	k. XIX w.
56.	dom	Sarnowo nr 12	Sarnowo	69	1912 r.
57.	d. szkoła ewangelicka	Sarnowo nr 17	Sarnowo	41	XIX/XX w.
58.	budynek gospodarczy przy d. szkole ewangelickiej	Sarnowo nr 17	Sarnowo	41	XIX/XX w.
59.	młyn	Sarnowo nr 21	Sarnowo	141	2 poł. XIX w.
60.	plebania	Sarnowo nr 25	Sarnowo	123	2 poł. XIX w.
61.	dom	Sarnowo nr 26	Sarnowo	44	pocz. XX w.
62.	d. mleczarnia	Stolno nr 4	Stolno	124/7 KW 16263	pocz. XX w., przebudowana
63.	budynek dworca kolejowego	Stolno nr 22	Stolno	71/11 KW 22203	1883 r., rozbudowany w 1912 r.
64.	dom kolejowy	Stolno nr 22	Stolno	71/11 KW 22203	ok. 1900 r.
65.	magazyn (w zespole dworca kolejowego)	Stolno nr 22	Stolno	71/11 KW 22203	ok. 1912 r.
66.	kuźnia (w zespole dworca kolejowego)	Stolno nr 22	Stolno	71/11 KW 22203	ok. 1900 r.
67.	dom	Trzebiełuch nr	Trzebiełuch	94	pocz. XX w.

		14			
68.	dwór	Trzebiełuch – Zalesie nr 18	Trzebiełuch - Zalesie	77/3	pocz. XIX w.
69.	dom	Trzebiełuch – Zalesie nr 21	Trzebiełuch - Zalesie	65/4	k. XIX w.
70.	dwór	Trzebiełuch nr 25	Trzebiełuch	10/6	XVIII/XIX w.
71.	dom tzw. „poniatówka”	Wabcz Kolonia nr 1	Wabcz Kolonia	4/8	lata 30-te XX w.
72.	dom	Wabcz nr 14	Wabcz	42/1	pocz. XIX w.
73.	d. organistówka	Wabcz nr 15	Wabcz	38	4 ćw. XIX w.
74.	d. szkoła	Wabcz nr 57	Wabcz	40/2	pocz. XX w.
75.	miejsce pamięci narodowej	Gorzuchowo	Gorzuchowo		z 1939r
76.	miejsce pamięci narodowej	Gorzuchowo	Gorzuchowo		z 1940r
77.	miejsce pamięci narodowej	Paparzyn	Paparzyn		z 1964r

Zgodnie z art.22 ust.4 i art.143 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy Stolno prowadzi i uzupełnia gminną ewidencję zabytków.

Dla zasobów kulturowych należy przyjąć zasadę bezwzględnego przestrzegania obowiązku ochrony konserwatorskiej.

6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Teren gminy Stolno położony jest poza obszarami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi. Na rysunku studium wskazano obszary wymagające ochrony przed zjawiskami osuwiskowymi i erozją – nieprzydatne dla celów budowlanych ze względu na duże spadki (12%).

7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

a) Uwarunkowania stanowiące podstawę rozwoju gminy

- wysokie walory przyrodnicze gminy,
- położenie w strefie oddziaływania miasta Chełmna, budowa obwodnicy przyczyni się do wyznaczenia terenów rozwojowych w miejscowości Grubno,
- korzystne powiązania komunikacyjne z największymi miastami województwa, stwarzające łatwy dostęp mieszkańców do urzędów administracji rządowej, samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz innych usług wyższego rzędu,
- przebieg ciągów komunikacyjnych, jak:

- znaczenia krajowego:
 - a) droga krajowa nr 1 – Gdańsk – Świecie – Toruń – Włocławek – Łódź,
 - b) droga krajowa nr 55 – Nowy Dwór Gdański – Malbork – Grudziądz - Stolno,
- znaczenia regionalnego:
 - a) droga wojewódzka nr 543 Paparzyn – Jabłonowo Pomorskie - Szabda,
 - b) droga wojewódzka nr 548 Stolno - Wąbrzeźno,
- możliwość wykorzystania gruntów rolnych poza obszarami zabudowanymi do lokalizacji generatorów energii odnawialnej tj. np. elektrownie wiatrowe – z jednoczesnym rolniczym użytkowaniem terenów, mając jednak na uwadze potrzebę ochrony istniejącego środowiska przyrodniczego, zgodnie z przepisami odrębnymi, może stanowić dodatkowy dochód (dla rolnika jak i dla gminy),
- prowadzenie wydobywania kopalin przez rolników, na podstawie uzyskanych koncesji, na terenach rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gleb jest możliwością pozyskiwania z tej działalności dodatkowych dochodów (dla rolnika jak i dla gminy),
- skuteczna działalność władz lokalnych, instytucji i społeczeństwa na rzecz promocji gminy.

Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy

- konieczność ochrony zasobów przyrodniczych rangi ponadlokalnej,
- konieczność ochrony zasobów kulturowych
- brak szerszego wykorzystania i promocji walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- podatność gruntów na procesy erozyjne,
- powinność ochrony gleb o wysokich klasach bonitacyjnych (ok. 65% powierzchni gruntów rolnych klas I-III),
- niedobór terenów będących własnością gminy,
- brak rozwiązania problemu ścieków w gminie,
- brak sieci gazowniczej na potrzeby socjalno-bytowe mieszkańców,

- brak rezerwy terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe, inwestycyjne - usługowe, produkcyjno-usługowe z jednoczesnym zapewnieniem infrastruktury technicznej.

8. Stan prawny gruntów

Gmina Stolno

OGÓŁEM GMINA	GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	MIENIE GMINNE	OSOBY FIZYCZNE	INNE (KOŚCIELNE, SP. PRAWA HANDL, SPÓŁDZIELNIE PROD.)
9 852 ha	2 872 ha	194 ha	5 683 ha	1 102 ha
100 %	29%	2%	58%	11%

źródło: Dane Gminy w Stolnie – stan na dzień 01.01.2008 r.

9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Stolno występują obszary objęte prawną ochroną na podstawie:

- ustawy o ochronie przyrody (zgodnie z pkt. 3 niniejszego opracowania),
- ustawy o lasach,
- ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami (zgodnie z pkt. 5 niniejszego opracowania),
- ustawy prawo wodne.

10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie gminy Stolno występują tereny:

- a) objęte zagrożeniem występowania bardzo silnej i silnej (w odniesieniu do powierzchni ogólnej użytków rolnych) erozji wietrznej gleb – 8,4%. Wskazane podjęcie działań polegające na utworzeniu pasów zieleni w celu ochrony tego obszaru.
- b) objęte zagrożeniem występowania erozji wąwozowej silnej - 6,4% Wskazane podjęcie działań polegające na wprowadzeniu zieleni umacniającej.

- c) objęte zagrożeniem występowania erozji powierzchniowej - 0,6. Wszelkie działania gospodarcze i inwestycyjne wymagają zwrócenia uwagi na występowanie zjawiska erozji, a także podjęcie działań w celu zmniejszenia, a docelowo całkowitego zlikwidowania zagrożenia erozyjnego.

11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

- a) Na terenie gminy Stolno wstępują złoża surowców naturalnych, m.in. kruszyw, ale ich zasobność nie jest rozpoznana. Obecnie wytyczono szereg złóż, ekonomicznie opłacalnych, w terenach zbliżonych do przebiegu projektowanej autostrady A1.
- b) Prowadzenie wydobywania kopalin przez rolników, na podstawie uzyskanych koncesji, na terenach rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gleb jest możliwością pozyskiwania z tej działalności dodatkowych dochodów (dla rolnika jak i dla gminy).
- c) Dopuszcza się eksploatację kopalin pospolitych na podstawie uzyskanych koncesji geologicznych.
- d) W świetle obowiązujących przepisów – Ustawa o ochronie przyrody (Dz. U Nr 92, poz. 880) na terenach objętych formą ochrony, zakazuje się m. in.:
- pozyskiwania skał, w tym torfu oraz skamieniałości,
 - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
 - likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych.
- e) Działania mające na celu ochronę zasobów kopalin powinny polegać na:
- ochronie złóż kopalin poprzez racjonalną gospodarkę surowcową,
 - ochronie terenów, na których występują zasoby perspektywiczne.

Na terenie gminy udzielono następujących koncesji na wydobywanie kopaliny pospolitej – kruszywa naturalnego ze złoża:

Nr Koncesji / znak sprawy/ data wydania	Organ wydający koncesję	Nazwa złoża/ Miejscowość/ nr działki/	Powierzchnia	Data ważności
Nr 166/W/08 ŚG.III.tk.751-1/77/08 z dnia 23.10.2008 r.	Urząd Marszałkowski Woj. Kuj.-Pom.	„PILEWICE I” Pilewice dz. nr 17/10, 17/32, 19/2 i cz. 47	8,4264 ha	31.12.2023 r.

Źródło: dane UG w Stolnie

12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Stolno – wyznaczono następujące tereny górnicze

Nazwa obszaru górniczego	PILEWICE I
Decyzja organu górniczego	OSG-503-0663-2008-15021-PK
z dnia	2008-10-20
wydana przez	Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego
Termin ważności	Zatwierdzono plan ruchu na okres od 18.12.2008 r. do 17.12.2013 r.
Status OG	aktualny
Koncesja eksploatacyjna	153/W/08 [ŚG.III.tk.751-1/49/0
wydana przez	Marszałek Wojew. Kujawsko-Pomorskiego
Data wydania koncesji	2008-10-23
Termin ważności	2023-12-31
Teren górniczy	PILEWICE I
Data wpisu	2008-12-17

Zgodnie z art. 53. ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 1994 r., Nr 27, poz. 96 z późn. zm.):

- a) Dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w trybie określonym odrębnymi przepisami, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej;

- b) Plan, o którym mowa w ust. 1, powinien zapewniać integrację wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego w celu:
- wykonania uprawnień określonych w koncesji,
 - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
 - ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych.
- c) Plan, może w szczególności określić obiekty lub obszary, dla których wyznacza się filar ochronny, w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.
- d) Koszty sporządzenia projektu planu, ponosi przedsiębiorca.
- e) Projekt planu, o którym mowa w ust. 1, wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego.
- f) Jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne, rada gminy może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia planu, o którym mowa w ust. 1.

13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

13.1. Komunikacja

a) Drogi

Stolno /siedziba gminy/ jest położona w odległości ok. 40 km od Bydgoszczy /urząd wojewódzki/, ok. 20 km od Torunia /urząd marszałkowski/ oraz ok. 4 km od Chełmna /starostwo powiatowe/. Gmina Stolno posiada korzystne powiązania komunikacyjne z największymi miastami województwa, stwarzające łatwy dostęp mieszkańców do urzędów administracji rządowej, samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz innych usług wyższego rzędu.

Drogi publiczne w gminie ze względu na funkcje sieci drogowej dzielą się na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,

- drogi gminne.

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą: 2 drogi krajowe, 2 drogi wojewódzkie oraz 11 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią dróg gminnych.

Drogi krajowe przeznaczone są dla wszystkich użytkowników, zapewniają spójność całej sieci dróg krajowych, stanowią połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz mają znaczenie obronne.

Drogi krajowe:	
nr 1 – Gdańsk – Świecie – Toruń – Włocławek – Łódź	Klasa GP (główna ruchu przyspieszonego)
nr 55 – Nowy Dwór Gdański – Malbork – Grudziądz - Stolno	Klasa G (główna)

Drogi wojewódzkie to również drogi przeznaczone dla wszystkich użytkowników, stanowią połączenie regionalnych ośrodków gospodarczych i administracyjnych w województwie oraz mają znaczenie obronne.

Drogi wojewódzkie:	
nr 543 Paparzyn – Jabłonowo Pomorskie - Szabda	Klasa G (główna)
nr 548 Stolno - Wąbrzeźno	Klasa Z (zbiorcza)

Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z gminnymi ośrodkami i ośrodków gminnych między sobą. Zaliczone są do klasy G /drogi główne/, do klasy Z /drogi zbiorcze/ i do klasy L /drogi lokalne/.

Teren gminy obsługuje 11 dróg powiatowych

Drogi powiatowe:	
nr drogi 1608C – Grubno – Wielkie Czyste – 5,470 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1609C – Rybieniec - Stolno – 2,253 km	Klasa Z (zbiorcza)

nr drogi 1611C – Wielkie Łunawy – Paparzyn – 1,504 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1612C – Trzebiełuch – Robakowo – 2,635 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1613C – Robakowo – Pniewite – 1,085 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1614C – Paparzyn – Krusin – 3,350 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1625C – Jeleniec – Cepno – 5,274 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1630C – Obory – Robakowo – 3,475 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1631C – Wabcz – Linowiec – 2,922 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1623C – Brzozowo - Stolno – 3,042 km	Klasa Z (zbiorcza)
nr drogi 1640C – stacja PKP Gorzuchowo- do drogi nr 543 – 0,150 km	Klasa Z (zbiorcza)

Drogi gminne – stanowią najniższą kategorię połączeń, które zaliczone są do klasy L /drogi lokalne/. Są to drogi o znaczeniu lokalnym służące miejscowym potrzebom.

Drogi gminne:	
060201C – Grubo - Rybieniec	Klasa L (lokalne)
060202C – Grubo do drogi 1608 C	Klasa L (lokalne)
060203C – Grubo do drogi 060201 C	Klasa L (lokalne)
060204C – Grubo do drogi 060201 C	Klasa L (lokalne)
060205C – Grubo od drogi 1608 C do zabudowań	Klasa L (lokalne)
060206C – Grubo – gr. Gminy - Brzozowo	Klasa L (lokalne)
060207C – Grubo - Osnowo	Klasa L (lokalne)
060208C – Małe Czyste - Parowy	Klasa L (lokalne)
060209C – Małe Czyste – gr. Gminy – Kijewo Królewskie	Klasa L (lokalne)
060210C – Małe Czyste - Brzozowo	Klasa L (lokalne)

060211C – Małe Czyste - Stolno	Klasa L (lokalne)
060212C – Małe Czyste - Grubno	Klasa L (lokalne)
060213C – Małe Czyste - Nałęcz	Klasa L (lokalne)
060214C – Małe Czyste – gr. Gminy – Foliowo	Klasa L (lokalne)
060215C – Małe Czyste od drogi 060209C - gr. Gminy – Dorposz Szlachecki	Klasa L (lokalne)
060216C – Małe Czyste – gr. Gminy – Kijewo Królewskie	Klasa L (lokalne)
060217C – Wielkie Czyste – gr. Gminy – Jeleniec	Klasa L (lokalne)
060218C – Rybieniec – gr. Gminy – Klamry	Klasa L (lokalne)
060219C – Rybieniec do drogi 060220C	Klasa L (lokalne)
060220C – Rybieniec do drogi 060218C	Klasa L (lokalne)
060221C – Stolno do drogi nr 55 – gr. Gminy – Wierzbowo	Klasa L (lokalne)
060222C – Stolno – Rybieniec do drogi 1609 C	Klasa L (lokalne)
060223C – Stolno – Skórzewo	Klasa L (lokalne)
060224C – Stolno – Zakrzewo	Klasa L (lokalne)
060225C – Stolno PKP– Zakrzewo	Klasa L (lokalne)
060226C – Cepno – tor kolejowy – Cepno	Klasa L (lokalne)
060227C – Cepno PGR – do drogi nr 1	Klasa L (lokalne)
060228C – Wabcz od drogi 55 – Kobyły	Klasa L (lokalne)
060229C – Wabcz – Obory	Klasa L (lokalne)
060230C – Wabcz od drogi 1631C – gr. Gminy – Wierzbowo	Klasa L (lokalne)
060231C – Wabcz – gr. Gminy – Klamry	Klasa L (lokalne)
060232C – Wabcz – gr. Gminy – Małe Łunawy	Klasa L (lokalne)
060233C – Obory – Piątkowo	Klasa L (lokalne)
060234C – Paparzyn do lasu	Klasa L (lokalne)
060235C – Paparzyn do drogi 543 – gr. Gminy – Linowiec	Klasa L (lokalne)
060236C – Paparzyn – Robakowo	Klasa L (lokalne)
060237C – Paparzyn – Obory do drogi 1614C	Klasa L (lokalne)
060238C – Robakowo – Sarnowo	Klasa L (lokalne)
060239C – Trzebiełuch – gr. Gminy – Zalesie	Klasa L (lokalne)
060240C – Trzebiełuch – Sarnowo	Klasa L (lokalne)
060241C – Klęczkowo – Sarnowo	Klasa L (lokalne)

060242C – Sarnowo – Pilewice	Klasa L (lokalne)
060243C – Gorzuchowo – Sarnowo	Klasa L (lokalne)
060244C – Sarnowo – gr. Gminy – Wałowo Szlacheckie	Klasa L (lokalne)
060245C – Pilewice – gr. Gminy – Płachawy	Klasa L (lokalne)
060246C – Pilewice – gr. Gminy – Wałowo Szlacheckie	Klasa L (lokalne)
060247C – Gorzuchowo – Krajęcín	Klasa L (lokalne)
060248C – Gorzuchowo – Malankowo	Klasa L (lokalne)

Na terenie gminy jest 93 km dróg gminnych, w tym:

- o nawierzchni bitumicznej – 15 km,
- o nawierzchni betonowej – 3 km,
- o nawierzchni brukowcowej – 2,5 km,
- o nawierzchni tłuczniowo-szlakowej – 13,8 km,
- o nawierzchni gruntowej – 58,7 km.

Bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej jest szybki wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej. Te czynniki oraz wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg. Dotyczy to wielu dróg w zakresie nienormatywnych parametrów geometrii trasy, skrzyżowań, szerokości jezdni i poboczy oraz nośności i jakości nawierzchni.

b) Urządzenia komunikacyjne

Z motoryzacją i przede wszystkim z wielkością ruchu występującego na sieci drogowej, związane są urządzenia komunikacyjne obsługujące ten ruch. Są to głównie stacje paliw, parkingi przydrożne oraz obiekty hotelowe, gastronomiczne i handlowe. Zaspokajają one potrzeby kierowców i podróżnych zarówno bezpośrednio związane z samochodem /zaopatrzenie w paliwo, usługi techniczne/, jak i ich potrzeby osobiste /wypoczynek, nocleg, gastronomia/.

Na terenie gminy istnieją 4 stacje paliw – wskazano na rysunku studium.

c) Komunikacja pasażerska

Obsługę komunikacyjną ludności gminy zapewniają dwa rodzaje transportu: autobusowy i indywidualny – samochodowy. Komunikacja autobusowa /PKS/ oraz prywatne linie przewoźników grupowych zapewnia przewozy przede wszystkim o charakterze lokalnym i regionalnym.

Obecnie coraz większą rolę w obsłudze komunikacyjnej spełnia transport indywidualny /samochód osobowy/, bardzo dynamicznie rozwijający się szczególnie w ostatnich latach oraz będący jednocześnie dogodnym i uniwersalnym środkiem transportu.

d) Kolej

Przez gminę przebiega drugorzędna linia kolejowa jednotorowa relacji Toruń – Grudziądz – Malbork, ze stacją towarowo – osobową w Gorzuchowie.

e) Lotnisko

Gmina znajduje się w odległości ok. 40 km od Portu Lotniczego w Bydgoszczy. Przyjmując, że zasięg do korzystania z jego usług przewozowych wynosi 100 km należy przyjąć że jest korzystnie położony pod względem dostępności drogowej oraz posiada nowoczesne techniczno-nawigacyjne wyposażenie do obsługi ruchu pasażerskiego. 1 maja 2004 roku został oddany do użytku nowoczesny budynek nowego terminala pasażerskiego. Obecnie Międzynarodowy Port Lotniczy im. Ignacego Jana Paderewskiego realizuje codzienne loty na trasie Bydgoszcz-Londyn-Bydgoszcz oraz trzy razy dziennie loty na trasie Bydgoszcz-Warszawa-Bydgoszcz, dwa razy w tygodniu loty na trasie Dublin-Bydgoszcz-Dublin i dwa razy w tygodniu na trasie Liverpool-Bydgoszcz-Liverpool. W styczniu 2008 roku zostały uruchomione nowe połączenia na trasach Berlin-Bydgoszcz-Berlin, Kopenhaga-Bydgoszcz-Kopenhaga, Katowice-Bydgoszcz-Katowice. Natomiast w marcu 2008 roku zostało otworzone połączenie lotnicze na trasie Dusseldorf(Weeze)-Bydgoszcz-Dusseldorf(Weeze), loty do Wiednia (z międzylądowaniem w Łodzi) oraz do Krakowa (z międzylądowaniem w Poznaniu), zawieszono natomiast połączenia do Katowic. 4 lipca 2008 miała miejsce inauguracja połączenia na trasie Birmingham-Bydgoszcz-Birmingham. Oprócz tego pasażerowie mogą korzystać z lotów

czarterowych do Tunezji, Egiptu, i Turcji. Trwają prace nad uruchomieniem nowych połączeń pasażerskich.

13.2. Zaopatrzenie w wodę

Woda w gminie Stolno dostarczana jest do odbiorców z wodociągów grupowych wiejskich i ujęć indywidualnych zlokalizowanych na poszczególnych działkach. Na terenie gminy znajduje się 13 ujęć podziemnych. We wsiach Stolno, Robakowo, Trzebiełuch, Małe Czyste znajdują się hydrofornie. Gmina zwodociagowana jest w 96 %. Zużycie wody 194 tys. m³/rok.

Długość sieci wodociągowych – łącznie 107,1 km, w tym:

- Liczba podłączeń - 755 szt.,
- Liczba korzystających osób 4 992,
- Gospodarstw domowych – 148 szt.
- Cele produkcyjne – 40 szt.

13.3. Odprowadzenie ścieków

Oczyszczalnia ścieków

L.p.	Miejscowość	Rodzaj Oczyszczalni Ścieków	Przepustowość średnia dobową [m ³ /dobę]	Rodzaje odbiorników ścieków oczyszczonych
1.	Stolno	Biologiczna 400 RLM 3333	400 m ³ /dobę	Struga Żaki

/wg. danych Urzędu Gminy w Stolnie/

Gmina skanalizowana jest w 27,60 %. Długość sieci kanalizacyjnych – łącznie 14,0 km, w tym:

- Liczba podłączeń – 205 sztuk,
- Liczba osób korzystających – 1884 ha,

13.4. Odprowadzenie odpadów stałych

Gospodarka odpadami realizowana jest na podstawie Programu Gospodarki Odpadami Gminy Stolno na lata 2004 – 2013 – Uchwała Nr XIII/100/04 Rady Gminy Stolno z dnia 22 czerwca 2004 r.

Na terenie gminy Stolno nie występują instalacje do przerobu i unieszkodliwiania odpadów oraz dzięki wysypiska śmieci. Obecnie odpady

komunalne kierowane są do międzygminnego składowiska odpadów w Osnowie w gminie Chełmno. Właścicielem ww. składowiska jest Urząd Miasta Chełmno.

13.5. Melioracje

Na terenie gminy występują następujące urządzenia melioracji wodnych podstawowych:

- a) rzeka Fryba (w kilometrze 5+250÷9+250, 11-300÷15+550),
- b) rzeka Papowska (w kilometrze 0+000÷4+580),
- c) rzeka Sadzka (w kilometrze 0+099÷10+750),
- d) struga Żaki (w kilometrze 5+400÷16+000),
- e) rurociągi drenarskie o średnicy 60 cm i długości 1526,0 m

W celu uregulowania stosunków wodnych w gminie Stolno stosuje się melioracje szczegółowe. Obszar zmeliorowany urządzeniami szczegółowymi to:

- Grunty orne – ogółem 1390,1 ha;
- Trwałe użytki zielone – ogółem 89,1 ha, w tym nawadniane ściekami 11,9 ha, łąki – 25 ha, zagospodarowane – 74 ha.
- W ewidencji Kujawsko-Pomorskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku, Biuro Terenowe w Chełmnie znajdują się rowy i cieki naturalne, których długość na terenie gminy wynosi 24,2 km. Oprócz rowów znajdują się również mostki, brody w ilości 24 sztuk i 195 studni. Powierzchnia zdrenowana na terenie gminy wynosi 1 283,7 ha.

13.6. Elektroenergetyka

Przez teren gminy Stono przebiega linia 110 kV relacji Wąbrzeźno – Grudziądz. Dla linii 110 kV obowiązuje strefa ochronna 20,0 m od osi w obie strony w ramach, której nie należy lokalizować obiektów, przeznaczonych na pobyt ludzi dłuższy niż 8 godz. dziennie. Źródłem zasilania elektroenergetycznego systemu 15 kV na terenie gminy Stolno są stacje transformatorowe z Chełmnie i Grudziądzu.

13.7. Ciepłownictwo

W gminie Stolno nie ma obiektów służących do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej przy wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii. Największy problem zachodzi w gospodarstwach indywidualnych rozproszonych na terenie

gminy. Dominującym czynnikiem grzewczym jest węgiel kamienny (ok. 90%). W sezonie grzewczym wiąże się to ze wzmożonym wzrostem emisji pyłowo-gazowej.

13.8 Gazownictwo

Przez powiat przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Grudziądz – Chełmno – Świecie, którego odcinek przechodzi przez obszar gminy Stolno. Jednak ze względu na jego duże wykorzystanie i małą przepustowość, nie może on być wykorzystywany jako źródło zasilania gazowego na terenie gminy.

13.9. Telekomunikacja

Na terenie gminy występują urządzenia telekomunikacyjne – linie napowietrzne i kablowe jak również stacje bazowe telefonii cyfrowej. W związku z rozwojem i postępowaniem techniki nastąpi dalsze unowocześnianie znajdujących się na terenie gminy sieci i urządzeń telekomunikacyjnych oraz docelowo wymiana napowietrznych i kablowych linii telekomunikacyjnych na rzecz kabli światłowodowych.

14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

14.1. Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa kujawsko – pomorskiego /wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)/

- Pod względem uwarunkowań gmina Stolno została zaliczona do obszarów częściowo centralnego – o charakterze wielofunkcyjnym z bardzo dobrze rozwiniętą przedsiębiorczością, lokalnie dużym znaczeniem rolnictwa i turystyki oraz północno-wschodniego, który ma charakter wybitnie rolniczy, czemu sprzyja bardzo wysoka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (obszar najwyższej przydatności dla rolnictwa na terenie województwa). W/w. plan zakłada utrzymanie i wzmocnienie tego charakteru w kolejnych latach.
- Gmina została zaliczona do strefy centralnej (polityki przestrzennej) będącej obszarem wysokiej aktywności społecznej i gospodarczej, rozwoju procesów urbanizacyjnych, koncentracji infrastruktury

technicznej, obejmującej znaczny fragment regionalnego systemu ekologicznego.

- W hierarchii sieci osadniczej województwa siedziba gminy została zaliczona do kategorii „wiejskie siedziby gmin” – stanowią one 6-ty poziom hierarchiczny odpowiadający za obsługę mieszkańców w skali lokalnej.

14.2. Ponadlokalne cele publiczne wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)/

- w zakresie komunikacji:
 1. budowa autostrady A-1 (zadanie nr 7 w PZPWK-P),
 2. przebudowa drogi krajowej nr 1 (E –75) Gdańsk - Świecie - Toruń - Łódź – Częstochowa – Cieszyn – granica państwa - wzmocnienie nawierzchni do 115 kN/oś (zadanie nr 11 w PZPWK-P),
 3. przebudowa drogi wojewódzkiej nr 543 (zadanie nr 78 w PZPWK-P),
 4. przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548 (zadanie nr 87 w PZPWK-P),
 5. przebudowa drogi wojewódzkiej nr 550 – budowa obwodnicy miasta Chełmno (zadanie nr 134 w PZPWK-P),
- w zakresie infrastruktury technicznej:
 1. Budowę gazociągu wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Chełmża – Chełmno – Świecie (zadanie nr 176 w PZPWK-P)
 2. obszary wiejskie wskazywane są jako wymagające rozbudowy sieci kanalizacyjnej.

Ponadto Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zakłada opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru woj. kuj. – pom., realizację programu zwiększenie lesistości i zadrzewień woj. kuj. – pom. w latach 2001-2020, opracowanie i wdrożenie planu ochrony Parków Krajobrazowych, w tym Doliny Dolnej Wisły, zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Wisły oraz wskazuje obszary wiejskie jako wymagające rozbudowy sieci kanalizacyjnej.